

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Tystnad, isolering och ökat våld

- En studie om hur våldsutsatta kvinnor har påverkats under covid-19

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

HT20

Författare: Julia Emnell och Matilda Olofsson

Handledare: Viveka Enander

Abstract

Title	Tystnad, isolering och ökat våld
Authors	Julia Emnell and Matilda Olofsson
Subject	Undergraduate research paper in social work studies, University of Gothenburg
Term	Fall 2020
Supervisor	Viveka Enander, University of Gothenburg
Words	19 913
Purpose	The purpose of the study is to investigate how the staff at women's shelters apprehend that the situation of women exposed to violence has been affected by covid-19. The purpose is further to analyze what consequences of covid-19 has had for the staff's ability and opportunities to support abused women during normalization and break-up processes
Method:	Qualitative in-depth interviews with staff at seven women's shelters
Procedure:	Seven interviews with staff at women's shelters were transcribed and analyzed using the theory of normalization and break-up processes. Previous research on how abused women tend to be more affected due to historical epidemics were also used among others to analyze the empiricism in the study
Results:	The results of the study show that women exposed to violence have been negatively affected by covid-19. The shelters have become quiet, which may be due to women being increasingly isolated in their home environment. The isolation, in turn, tends to risk increased violence against the already vulnerable woman. The isolation can also result in a more profound pattern of dependence on the abusive partner. The results also show that the staff as a result of covid-19 have encountered several challenges that have come to affect their ability to support women
Key words:	Women's shelters, normalization processes, break-up processes, isolation, domestic violence, abuse, covid-19, pandemic

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
2. BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	6
2.1 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
2.2 UPPSATSENS DISPOSITION	8
2.3 BEGREPPSDEFINITION	8
2.3.1 Covid-19.....	9
2.3.2 FN:s definition av våld mot kvinnor	9
2.3.3 Socialstyrelsens definition av våld.....	10
2.3.4 Isdals definition av våld.....	10
3. TIDIGARE FORSKNING	12
3.1 KVINNOJOURERS BÄRANDE PRINCIPER	12
3.2 IDEOLOGISKT DILEMMA INOM KVINNOJOURSRÖRELSEN	14
3.3 KVINNOJOURERS PROFESSIONALISERING	15
3.4 HUR PÅVERKADES KVINNOR UNDER EBOLAKRISEN?	16
3.5 KVINNORS UTSATTHET UNDER COVID-19	17
3.6 FÖRSTÄRKT OJÄMLIKHET?	18
3.7 SAMMANFATTNING AV TIDIGARE FORSKNING	19
4. TEORETISKT RAMVERK	20
4.1 FEMINISTISK TEORI OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR	20
4.2 NORMALISERINGSPROCESSEN	21
4.3 UPPBROTTSPROCESSERNA	23
4.3.1 <i>Det traumatiska bandet</i>	24
4.4 SAMMANFATTANDE REFLEKTION	26
5. METOD	27
5.1 DATAINSAMLING	27
5.1.1 <i>Tematisk analysmetod</i>	28
5.2 URVAL OCH AVGRÄNSNINGAR	29
5.3 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	30
5.4 VALIDITET	31
5.5 RELIABILITET	32
6. RESULTAT OCH ANALYS	35
6.1 COVID-19 HAR RESULTERAT I TYSTNAD	35
6.2 COVID-19 HAR FÖRSVÅRAT KVINNOJOURERNAS ARBETE	41
7. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH DISKUSSION	58
7.1 STUDIENS TILLFÖRLITLIGHET OCH ÖVRIGA REFLEKTIONER	59
7.2 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	60
REFERENSER	61
BILAGA 1: INTERVJUGUIDE	64
BILAGA 2: INFORMATIONSBREV	66

Tack!

Till att börja med vill vi rikta ett stort tack till personalen som har ingått i den här studien. Tack för att ni med så stort engagemang och hjärta berättade om ert arbete.

Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Viveka Enander för din härliga energi, stora engagemang och djupa kunskap.

Vi önskar er alla lycka till i framtiden med ert viktiga arbete!

Julia Emnell & Matilda Olofsson

Göteborg, november 2020

1. Inledning

Under slutet av 2019 drabbades Kinas befolkning av ett okänt virus. Stora delar av befolkningen i provinsen Hubei insjuknade plötsligt i sjukdomen covid-19 som orsakas av viruset. Sjukdomen spred sig sedan vidare till ett flertal provinser i Kina, och under årsskiftet och början av 2020, spred sig viruset vidare över hela världen och skapade snart en global pandemi. En pandemi som fortfarande pågår. Smittspridningen har försatt många delar av världen under stor påfrestning, däribland Sverige. Som ett resultat av pandemin införde svenska regeringen därför tidigt samhällsrestriktioner i syfte att minska smittspridningen. Dessa åtgärder har lett till att flera av samhällets funktioner har påverkats negativt. Det har i sin tur resulterat i att utsatta samhällsgrupper har fått en svårare tillvaro. Media har bland annat rapporterat om hur utsatta grupper i samhället har påverkats negativt på grund av begränsningar som införts, vilka har resulterat i ökad isolering för många medborgare som har tvingats stanna hemma. Särskilt problematiskt antas denna isolering vara för kvinnor som lever i våldsamma relationer. Detta eftersom de isoleras i hemmet tillsammans med sina förövare. En myndighet som varnade för ökningen av våld i nära relationer var Jämställdhetsmyndigheten. I en artikel som myndigheten publicerade i april skrev de följande:

Samhället behöver förbereda sig för att fler kvinnor och barn kommer att behöva stöd och skydd som en konsekvens av coronapandemin.

Konsekvenserna av det ökade våldet måste hanteras nu och för lång tid framöver (Jämställdhetsmyndigheten, 2020).

Med det sagt, flaggade svenska myndigheter tidigt för att samhället behöver förbereda sig på att möta våldsutsatta kvinnor under pandemin, och även på lång sikt. Kvinnojourer som arbetar med kvinnor som lever i våldsamma relationer kan således tänkas ha stått inför många utmaningar under den hittills gångna pandemin. Pandemin har bland annat begränsat våra möjligheter att träffas fysiskt, vilket är en stor del av kvinnojourens arbete. I den här uppsatsen utforskar vi hur våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19 samt hur kvinnojourer har arbetat för att stötta kvinnorna. Hur har kvinnojourer gjort för att stötta kvinnor när de inte har kunnat träffas fysiskt, och har våldsutsatta kvinnor överhuvudtaget haft möjlighet att kontakta kvinnojourerna?

2. Bakgrund och problemformulering

Coronaviruset, som viruset senare kom att kallas, orsakar sjukdomen covid-19 och smittar huvudsakligen mellan människor (Folkhälsomyndigheten, 2020). Tidigt under pandemins uppkomst beslutade regeringen på Folkhälsomyndighetens rekommendationer om ett antal åtgärder och restriktioner för svenska medborgare. En grundläggande rekommendation var att medborgare ska hålla avstånd till andra människor i offentliga miljöer (Ibid.). Vidare är god hygien viktigt och att medborgare vid minsta symptom av sjukdom, stannar hemma för att undvika smittspridning. Exempel på riktade åtgärder var gentemot gymnasieskolor och universitet som tidigt under pandemin fick ställa om till distansundervisning. Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar över 50 personer har även tillfälligt förbjudits som ett led i arbetet att bekämpa smittspridningen. På Folkhälsomyndighetens rekommendationer uppmanar regeringen även till arbete i sin hemmiljö i så stor utsträckning som möjligt. Dessa restriktioner är problematiska i den mån att utsatta grupper, såsom våldsutsatta kvinnor, isoleras i en våldsam miljö.

Flera myndigheter varnade således tidigt under våren att pandemin riskerar att öka risken för bland annat psykisk ohälsa, arbetslöshet och våld i nära relationer. För att möta dessa utmaningar beslutade regeringen under maj månad 2020 om en förordning om statsbidrag för att fördela 100 miljoner kronor till ideella organisationer i Sverige (Regeringskansliet, 2020). Beslutet om förordningen syftar till att möta den ökade utsattheten som pandemin har medfört. Pengarna ämnas gå till organisationer som arbetar med hbtq-personer, barn och även våldsutsatta kvinnor. När det gäller den sistnämnda gruppen, är kvinnojourer en typ av organisation som arbetar med att stötta våldsutsatta kvinnor. I Sverige finns i nuläget ungefär 200 kvinnojourer och skyddade boenden som ger stöd och skyddar utsatta kvinnor och barn (NCK, 2020). Riksorganisationen för Kvinnojourer och Tjejjourer, Roks, är den första organisationen som grundades i Sverige år 1984, följt av Sveriges Kvinnojourers Riksorganisation, SKR och numera Unizon, som grundades år 1996. Dessa två förbund är opinionsbildare vars syfte är att förmedla den verklighet som enskilda jourer upplever och möter i sitt arbete (Ibid.). Kvinnojourer uppfyller enligt Nilsson och Lövkrona (2016) en viktig funktion för våldsutsatta kvinnor. Ändå saknas fortfarande kvinnojourer i många svenska kommuner. Detta eftersom det krävs såväl ekonomiska som politiska incitament för att verksamheterna ska kunna bedrivas. Ett annat problem som kvinnojourer runt om i Sverige tampas med är att

det saknas resurser och kompetens på en del kvinnojourer att bemöta kvinnor med utländsk härkomst som inte talar svenska, har någon form av beroende eller är psykiskt sjuka. Nilsson och Lövkrona menar att sådana organisatoriska problem är problematiska, eftersom det till viss mån tvingar kvinnor att stanna kvar i våldsamma relationer. Kvinnor som inte har en kvinnojour i sin kommun att vända sig till, kan tänkas söka hjälp i mindre utsträckning. Likaså kan tänkas för kvinnor som inte kan kommunicera på samma språk som personalen på kvinnojourerna, eller som har olika typer av psykiska svårigheter och- eller missbruksproblematik.

Jämställdhetsmyndigheten (2020) menar att det ökade våldet kan tänkas bero på orsaker såsom ekonomisk press och ångest för att samhället befinner sig i en kris. Mot bakgrund av myndigheternas varningar om det ökade våldet mot kvinnor som en konsekvens av covid-19, anser vi att området är viktigt att undersöka av flera skäl. Inledningsvis föreligger en forskningslucka när det gäller hur personalen på kvinnojourer upplever att covid-19 har påverkat såväl våldsutsatta kvinnor som personalens eget arbete under covid-19. Pandemin är fortfarande högst aktuell, och förväntas pågå under lång tid framöver. Vi menar att det är viktigt att få insikt om hur våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19, och hur det påverkar dem än idag. Det är enligt vår uppfattning således även av högsta vikt att undersöka hur personalen på kvinnojourer upplever att deras verksamhet och individuella arbete har påverkats av covid-19. Eftersom syftet med kvinnojourer är att våldsutsatta kvinnor ska kunna vända sig till juren för rådgivning, stöd och hjälp samt få tillgång till skyddat boende vid behov (Nilsson & Lövkrona, 2016), är det viktigt att undersöka hur det har fungerat under pandemin. Har personalen på kvinnojourer i olika delar av Sverige kunnat stötta våldsutsatta kvinnor under covid-19? Hur har de gått tillväga i sitt arbete under pandemin och på vilka sätt har de begränsats i sitt arbete, och hur har det i sin tur påverkat kvinnorna?

2.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur personalen på kvinnojourer upplever att våldsutsatta kvinnors situation har påverkats av covid-19. Syftet är vidare att analysera vad covid-19 har fått för konsekvenser för personalens förmåga och möjligheter att stötta våldsutsatta kvinnor under normaliserings- och uppbrottsprocesser. Utifrån syftet har följande frågeställningar formulerats:

1. Hur beskriver personalen på kvinnojourer att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19?
2. Hur har covid-19 påverkat personalens möjligheter att erbjuda våldsutsatta kvinnor skydd och stöd under processen att lämna relationen?

2.2 Uppsatsens disposition

I uppsatsens första del presenteras inledningen av den här studien. I den andra delen av uppsatsen presenteras en bakgrund och problemformulering som mynnar ut i våra forskningsfrågor. Vidare ges i det andra kapitlet en introduktion till covid-19 som begrepp samt olika definitioner av våldsbegreppet. I uppsatsens tredje kapitel följer en övergripande genomgång av den, mycket sparsmakade, tidigare forskning som gjorts och som anknyter till syftet i den här uppsatsen. Vidare följer, i fjärde kapitlet, en beskrivning av det teoretiska ramverk som vi har använt oss av för att möjliggöra en analys av den insamlade empirin. I det femte kapitlet beskrivs vår metod, och vi motiverar i detta avsnitt varför vi har valt en kvalitativ ansats samt en tematisk analysmetod. Vi resonerar även i detta kapitel om studien validitet och reliabilitet. I det sjätte kapitlet presenteras studiens resultat samt en analys av resultatet. Vi sammanfattar och diskuterar slutligen resultatet i uppsatsens sjunde kapitel, följt av förslag till framtida forskning inom ämnet.

2.3 Begreppsdefinition

I den här delen definierar vi några av de begrepp som vi använder genomgående i studien. Detta för att förtydliga hur vi använder och tolkar dessa. Inledningsvis presenteras begreppet covid-19 och därefter presenteras tre definitioner av våld; FN:s, Socialstyrelsens och till sist Isdals definition av våld.

2.3.1 Covid-19

I den här uppsatsen har vi valt att använda covid-19 som begrepp. Institutet för språk och folkminnen beskriver att det finns tre benämningar av pandemin i form av coronavirus, SARS-CoV-2 och covid-19 (ISO, 2020). Vilken benämning man använder sig av beror enligt institutet på vilken mottagare man vänder sig till. Institutet beskriver den förstnämnda benämningen, coronavirus, som en samlingsbenämning för flera besläktade virus. Den andra benämningen är den vetenskapliga medicinska benämningen som står för svår akut respiratorisk sjukdom. En individ kan smittas av SARS-CoV-2 och sedan insjukna i sjukdomen covid-19, vilket är den sistnämnda benämningen och den vi kommer använda oss av. Anledningen till att vi har valt covid-19 som begrepp beror på att det är den benämningen som vi upplever beskriver pandemin bäst. Eftersom pandemin går att benämna på olika sätt används olika benämningar av intervjupersoner och författare som presenteras i den här studien. Vi har valt att inte ändra hur intervjupersoner eller författare uttrycker sig. Olika benämningar av viruset kommer därför förekomma i studien.

2.3.2 FN:s definition av våld mot kvinnor

År 1993 antog FN en deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor. I deklarationen definieras vad som avses med våld mot kvinnor och därefter beskrivs våldets grundläggande orsaker och hur frågan ska hanteras av medlemsstaterna. I artikel 1 i deklarationen ges en definition av våld mot kvinnor.

Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet." (FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor, 1993).

I artikel 2 i deklarationen anges tre kategorier i olika nivåer av våld mot kvinnor. Den första kategorin innefattar fysiskt, sexuellt psykologiskt våld som sker inom familjen. Där inkluderas exempelvis misshandel, våldtäkt inom äktenskapet och kvinnlig omskärelse. Den andra kategorin innefattar fysiskt, sexuellt, och psykologiskt våld som sker i samhället. Det innebär exempelvis hot och sexuella trakasserier på arbetsplatsen, människohandel av kvinnor eller våldtäkt och sexuellt utnyttjande. Den tredje kategorin innefattar fysiskt, sexuellt och psykologiskt våld som sker av,

eller förbises av, staten. Det kan exempelvis innebära våld mot kvinnor i förvar eller i krigsföring (FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor, 1993).

2.3.3 Socialstyrelsens definition av våld

I en handbok som Socialstyrelsen utfärdat beskriver de socialnämndens ansvar för brottsoffer som utsatts för våld i förhållande till socialtjänstlagen (Socialstyrelsen, 2016). I detta sammanhang beskrivs våld som systematisk misshandel och övergrepp. Systematisk misshandel innebär att en individ ingår i ett mönster av utsatthet. Emotionell utpressning, isolering från familj och vänner, ekonomiskt utnyttjande och sexistiska kränkningar är exempel på sådana handlingar. Vidare kan våld även ta sig uttryck på mer uppenbara sätt såsom grovt fysiskt våld eller sexuella övergrepp. Den systematiska misshandeln definieras inte som brott i rådande lagstiftning, och det är därför viktigt, menar Socialstyrelsen, att socialnämnden har förmåga att ta hänsyn till och beakta kränkningar som inte är lagstadgade brott.

Socialstyrelsen (2020) definierar våld i nära relationer utifrån fysiskt, psykiskt, sexuellt, social utsatthet samt materiellt eller ekonomiskt våld. Det fysiska våldet innefattar slag, knuffar, att bli dragen i håret och så vidare. Det psykiska våldet innefattar direkta, eller indirekta hot. Det kan även innebära förlöjligande, eller våld mot husdjur eller liknande. Det sexuella våldet innefattar påtvingade sexuella handlingar såsom våldtäkt eller att den som utsätts inte vågar eller har möjlighet att säga nej. Social utsatthet kan innebära att uteslutas från sitt sociala nätverk eller hindras från att delta i sociala aktiviteter. Materiellt eller ekonomiskt våld kan innefatta våldsutövande mot ägodelar, att det förstörs eller tas ifrån en. Det kan även innebära att utsätta någon i beroendeställning för försummelse eller vanvård (Ibid.).

2.3.4 Isdals definition av våld

Isdal (2001) menar att definitionen av våld är viktig för att samhället ska kunna se och reagera på våldet. Han menar att den klassiska synen på våld som enbart en fysisk handling i avsikt att skada andra är bristfällig och begränsande. Den reducerar våldet till att det måste vara en fysisk handling som har intention att skada andra. I stället ger Isdal en bredare definition:

Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärftar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill (Isdal, 2001).

Isdal (2001) beskriver sin definition av våld som en vidare definition än vad som kanske tidigare har varit vanligt, och menar att våld inkluderar fysiskt, sexuellt, psykiskt, materiellt och latent våld. Isdals uppfattning är att våld bör uppfattas utifrån relationella handlingar mellan människor, där kärnan i handlingen är makt. Utifrån Isdals definition innefattar våldet makt och får en funktionell handling, och ett mål att påverka andra personer.

Våld är sammanfattningsvis ett brett begrepp och kan innefatta olika tolkningar, men gemensamt för dessa definitioner är att de har en bred syn på våld, som sträcker sig utanför endast det fysiska våldet. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är överlappande begrepp, där det första synliggör kön och inkluderar många olika former av våld, medan det andra fokuserar på just de nära relationerna, men döljer könsaspekten av våldet. I studien används både begreppen mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I det senare fallet är dock vårt fokus just på mäns våld mot kvinnor i nära relationer.

3. Tidigare forskning

För att finna relevant forskning som berör studiens ämne, har vi använt oss av sökord såsom *pandemic*, *womens's shelters*, *domestic violence*, *covid-19* och *kvinnors våldsutsatthet* via Göteborgs universitetsbiblioteks sökmotor. Vi har även, i samråd med vår handledare, diskuterat forskning som är lämplig för studien. Den tidigare forskning vi fördjupat oss i berör dels kvinnojourerna som del av en social rörelse som allt mer kommit att professionaliseras, och dels covid-19 pandemins möjliga konsekvenser för våldsutsatta kvinnor. Dessa två forskningsfält i kombination menar vi ger en god grund för vårt fortsatta utforskande. Vi har i synnerhet använt oss av svensk forskning, men på grund av den sparsmakade forskning som finns tillgänglig, har vi även använt oss av internationella studier. Detta för att exempelvis kunna dra paralleller till hur kvinnor har påverkats under stora, historiska, sjukdomsutbrott.

3.1 Kvinnojourers bärande principer

Den könspolitiska debatten i frågor om misshandel, incest och våldtäkt beskriver Nilsson (2009) i sin forskningsöversikt ha fått allt större inflytande över politiken, rättsväsendet och inom akademien. Nilsson menar att våldet före mitten av 1970-talet betraktades som ett marginellt snarare än som ett allvarligt problem. Tillkomsten av kvinnojourer är således ett resultat av politiska förändringar och påtryck av feministiska folkrörelser som har skapat och utvecklat stödmöjligheter för våldsutsatta kvinnor. Likt Nilsson (2009) menar även Hermansson, Lindgren och Tengström (2011) att stödet från kvinnojourer har en positiv inverkan på utsatta kvinnors hälsa och situation. Vidare menar Heimer, Björck och Kunossons (2014) att en av de viktigaste utgångspunkterna i kvinnojourens arbete är utbytet av kollektiva erfarenheter. Detta eftersom utbyte av erfarenheter och känslan av solidaritet inom kvinnojourerna kan ge styrka åt kvinnor för att i sin tur kunna synliggöra det våld som de har utsatts för.

Heimer, Björck och Kunossons (2014) resonemang om hur kollektivet och solidaritet är stärkande för våldsutsatta kvinnor går i linje med Enander, Holmberg och Lindgrens (2013) resonemang om bärande element inom kvinnojourrörelsen. De menar att organisationerna bygger på ett antal bärande principer, där "kvinna till kvinna" är ett av dessa bärande element. Utgångspunkten är att kvinnojouren ska bygga på solidaritetsdominerande principer och ta avstånd från hierarkiska relationer och professionalisering. Det är således en organiseringsprincip inom

kvinnojoursrörelsen. Principen om "kvinna till kvinna" återspeglas i hur Nilsson och Lövkrona (2016) beskriver kvinnojourer, och att dess syfte är att fungera som en motpol till socialtjänst, polis och övrigt rättsväsende. Likt Enander, Holmberg och Lindgren (2013) menar således Nilsson och Lövkrona (2016) att kvinnojourens traditionella roll är att solidarisera sig med den utsatta kvinnan och lyssna till hennes berättelse.

Ytterligare ett bärande element inom kvinnojoursrörelsen utgår ifrån ideologisk ståndpunkt om att "det personliga är politiskt". Det är ett slagord inom kvinnojoursrörelsen som beskriver hur utsatta kvinnors erfarenheter av våld har fått allt större utrymme i den politiska debatten. Det menar även Nilsson (2009) i sin forskningsöversikt där hon beskriver hur incest, våldtäkt och misshandel har fått större inflytande över rättsväsendet och akademien. På samhälls nivå har en handlingsplan, sammanställd av regeringen, inrättats för att bekämpa våld i nära relationer (Regeringens skrivelse 2007/08:39), och på global nivå inrättades en deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor år 1993 i en deklaration från FN. Våld mot kvinnor har således lyfts till en strukturell nivå, och det personliga har blivit politiskt genom lagstiftning och samhälls- och globala deklarationer. Nilsson (2009) menar att kvinnojourer är ett resultat av påtryck från feministiska folkrörelser. Likaså har kvinnojoursrörelsens oppositionella arbete resulterat i politiska reformer för att bekämpa våld mot kvinnor, vilket är den ideologiska ståndpunkten och det bärande elementet som handlar om hur "det personliga är politiskt".

Sammanfattningsvis, och enligt Enander, Holmberg och Lindgren (2013) är det viktigt att poängtera, att dessa bärande element beskriver kvinnojoursrörelsen i generella termer. Det är således inte en beskrivning av lokala och enskilda jourers verksamheter. Ändå menar vi att de bärande elementen inom kvinnojoursrörelsen har relevans för den här studien. Detta eftersom kvinnojoursrörelsen kan antas ha stor betydelse för våldsutsatta kvinnor före, under och efter covid-19. Det är således intressant att ställa Enander, Holmberg och Lindgrens bärande element mot den samhällskris som pågår. Har covid-19 påverkat kvinnojourerna i deras solidariska och oppositionella arbete, och hur har det i sin tur påverkat de våldsutsatta kvinnorna? Eftersom kvinnojourerna enligt den tidigare forskningen har stor betydelse för våldsutsatta kvinnor, är det relevant att djupdyka i hur jourernas förmåga att möta våldsutsatta kvinnor under covid-19 har fungerat. Det leder oss vidare till nästa

avsnitt, som handlar om ideologiska dilemman och oenighet gällande ställningstaganden inom kvinnojourer i Sverige.

3.2 Ideologiskt dilemma inom kvinnojourerörelsen

Av den tidigare forskningen framgår att kvinnojourerörelsen präglas av ett ideologiskt dilemma när det gäller synsättet på mäns våld mot kvinnor och det finns två sätt att förstå mäns våld mot kvinnor. Den ena utgångspunkten handlar om att våldet bör ses som ett socialt och relationellt problem som drabbar specifika kvinnor. Utifrån denna utgångspunkt ska den sociala hjälpverksamheten till våldsutsatta kvinnor stå i fokus. Den andra utgångspunkten för att förstå våldet, menar Nilsson och Lövkrona (2016) utgår ifrån ett så kallat kontinuumperspektiv vilket innebär att alla former av våld mot kvinnor hänger ihop, och både skapar och upprätthåller en ojämlik könsmaktsordning. Den feministiska kampen för ett jämställt samhälle utan våld är utifrån en sådan utgångspunkt central i kampen mot mäns våld mot kvinnor. Vidare menar författarna att denna ideologiska splittring tar sitt uttryck i att det finns två riksorganisationer, och genom dessas delvis skilda ideologiska inriktningar. Roks har ett mer uttalat feministiskt synsätt än utbrytarorganisationen Unizon (Ibid.).

Liksom Nilsson och Lövkrona (2016) hävdar Eduards (2002) att teori, ideologi och rörelse är nära sammankopplade faktorer som alla måste förstås i förhållande till varandra för att i sin tur kunna förstå det komplexa arbetet som kvinnojourerörelsen bedriver. Eduards menar att kvinnors kollektiva handlingar är centrala i det politiska arbetet för förändring och att definitionen av "kvinna" som mindre kapabel, eller oförmögen är en teoretisk insikt som måste förändras och praktiseras genom politik. Även Enander, Holmberg och Lindgren (2013) intresserar sig för kvinnojourerörelsens politiska påverkansmöjlighet och vilken effekt deras arbete har i relation till den politiska dagordningen.

Nilsson och Lövkrona (2016) beskriver hur den feministiska utgångspunkten inom kvinnojourer har stött på såväl intern som extern kritik i analysen gällande våld. Detta eftersom den traditionella feministiska utgångspunkten utgår från att det är män som utövar våldet, och att det är kvinnor som är offer för detta våld. En sådan könsstereotypisk utgångspunkt förefaller problematisk för, bland annat, transkvinnor och ickebinära som söker skydd på kvinnojourer med en könsseparatistisk inriktning. Nilsson och Lövkrona menar således att analysen om vem som är förövare och offer i förhållande till könsstereotypiska föreställningar riskerar att utestänga människor i behov av skydd. Kritik av detta slag ämnar, finner vi, alltså att problematisera en av

kvinnojoursrörelsens bärande principer, ”kvinna-till-kvinna” och könsseparat organisering.

3.3 Kvinnojourens professionalisering

Helmersson (2017) belyser i sin avhandling ett stödfält som befinner sig i en förändringsprocess, nämligen ideella kvinnojouer och kommunala verksamheter. Stöd till våldsutsatta kvinnor utvecklades i Sverige i slutet av 1970-talet och stödet utgjordes då nästan uteslutande av ideella kvinnojouer som grundades utifrån en feministisk ideologi. På grund av socialtjänstlagens utformning har på senare år kommunala specialenheter riktat sig mot våldsutsatta kvinnor och våld i nära relationer, och har institutionaliserats i svensk politik. De kommunala specialenheterna har skiljt sig från de traditionella idéerna som kvinnojouren grundar sig på. Helmersson tar upp verksamheternas olika ideologiska bakgrund och belyser hur kvinnojouer, genom ökade krav från stat och kommun, uppslukas av byråkrati, dokumentation och pappersarbete. De kommunala verksamheterna å andra sidan riskerar att lägga ett alltför stort fokus på de våldsbenägna männen, istället för på de våldsutsatta kvinnorna. Studien visar att kvinnojouer i allt högre utsträckning arbetar i nära samarbete med socialtjänsten, vilket har kommit att utmana verksamhetens grundvärderingar och opartiskhet. Det kan i sin tur ha lett till mindre tid till opinionsbildning och stöd kvinna till kvinna, och mer tid till pappersarbete och administrativa uppgifter (Helmersson, 2017).

Vidare beskriver Helmersson i sin avhandling två olika förståelser av våld som hon menar präglar frågan om våld mot kvinnor, vilket är en rationell familjevåldsförståelse och en strukturell könsmaktsförståelse. Helmersson tar även upp två stundtals motstridiga stödidéal som genomsyrade stödfältet, ett behandlingsfokuserat och ett kvinnoemancipatoriskt. Det behandlingsfokuserade handlade om att kvinnor skulle ta ansvar för sina relationer, skydd av barnen och möjliggöra förändring av sitt beteende. Det kvinnoemancipatoriska handlade å andra sidan om att frigöra kvinnorna från skuld, tro på deras berättelser och främja deras egna processer i beslutsfattande. Helmersson (2017) landar i slutsatsen att dagens stödfält som helhet präglas av en rationell familjevåldsförståelse snarare än en könsmaktsanalys, samt att kvinnojouren allt mer har kommit att bli utförare av socialtjänst.

Sammanfattningsvis visar den tidigare forskningen kring den svenska kvinnojoursrörelsen på flera splittringar inom, förändringar av och utmaningar för

kvinnjourerna, även före pandemin. Detta är av intresse då det är mot denna bakgrund kvinnjourerna har att hantera ännu en ny utmaning: covid-19. I nästkommande avsnitt beskriver vi hur det förelåg en högre utsatthet för kvinnor att exponeras och smittas under en nylig epidemi, ebola, samt vilka faktorer som låg bakom denna utsatthet.

3.4 Hur påverkades kvinnor under ebolakrisen?

EVD-epidemin i Västafrika, även känd som ebolakrisen, är en kris och epidemi som utspelade sig år 2014. Särskilt drabbade regioner var Guinea, Liberia och Sierra Leone. Dessa länder tillhör några av de minst utvecklade länderna i världen vad gäller sociala och ekonomiska strukturer inklusive synen på kvinnors rättigheter. O'Brien och Ximena Tolosa (2016) diskuterar det strukturella och könsbaserade våldet, och menar att EVD-epidemin orsakade särskilt förödande konsekvenser för kvinnor. Kvinnors rätt till sysselsättning, utbildning och politiskt deltagande är faktorer som påverkar individers hälsa.

O'Brien och Ximena Tolosa (2016) menar att det finns en tydlig korrelation mellan ojämlikhet mellan kön och könsbaserat våld. Kvinnor i lågutvecklade länder, såsom dessa västafrikanska regioner, har högre benägenhet att utsättas för diskriminering, trakasserier och våld än andra. Detta oavsett om det råder en epidemi eller samhällskris i landet eller inte. Dessa kvinnor var, på grund av sin sociala underordning, dock ännu hårdare ansatta under epidemin. O'Brien och Ximena Tolosa menar att det finns en inneboende och systematisk diskriminering och ojämlikhet mellan kvinnor och män i dessa regioner, och att det är en stor anledning till att kvinnor drabbades hårdare av epidemin. Ojämlikhet på ett strukturellt plan leder till att kvinnor inte utbildas, och därför inte har samma tillgång till kunskap om sjukdomar. De har heller inte tillgång till hälsoinformation och- eller sjukvård på samma sätt. Det könsbaserade och strukturella våldet uppenbarade sig således enligt O'Brien och Ximena Tolosa (2016) både direkt och indirekt mot kvinnor under EVD-epidemin. Direkt eftersom kvinnor löpte större risk att exponeras för sjukdomen, och indirekt eftersom samhälleliga strukturer som skapar ojämlikhet mellan könen gav kvinnor sämre förutsättningar och möjligheter att klara sig under epidemin.

Sammanfattningsvis anser vi att den här forskningen är av stort intresse för vår studie, eftersom den beskriver hur kvinnor har drabbats under en tidigare epidemi. EVD-epidemin skiljer sig mot covid-19 eftersom viruset inte utvecklades till en

global pandemi som påverkade hela världen. Vår uppfattning är, trots skiljaktigheterna, att det går att dra vissa paralleller till hur kvinnor har påverkats under EVD-epidemin i förhållande till kvinnor under covid-19. Kvinnors sårbarhet för våld kan antas bli värre under kriser, och det är något som kommer diskuteras mer utförligt i nästkommande avsnitt om kvinnors utsatthet under covid-19.

3.5 Kvinnors utsatthet under covid-19

Connor et al. (2020) beskriver i en översiktsartikel hur covid-19 ger världsvida effekter på människors hälsa. Med hälsa menar författarna inte den direkta dödligheten av viruset. De menar snarare hur individens hälsa på längre sikt påverkas till följd av pandemin. Kvinnor upplever exempelvis särskilda hälsorisker och konsekvenser på grund av sitt kön. Författarna vill därför med artikeln sammanfatta den aktuella kunskapen och undersöka hur pandemins konsekvenser tar sig uttryck ekonomiskt, socialt och hälsomässigt beroende på könsskillnader. Vid tidigare större utbrott, såsom under Ebola- och Zikaviruset, har ökningarna av mäns våld mot kvinnor uppmärksammats. Det är i sin tur en förklaring till att våldet har eskalerat under covid-19. Connor et al. menar att det kan bero på att familjer uppmanas eller tvingas till isolering. Pandemin medför således stora konsekvenser för våld i nära relationer och könsbaserat våld. Utöver de direkta konsekvenserna för fysisk och psykisk hälsa av våld i nära relationer är det även en hälsofaktor på längre sikt.

På grund av att våld i nära relationer, enligt Connor et al (2020), har ökat under covid-19 har det blivit större belastning på de resurser som finns att tillgå. Det har inneburit att det blivit svårare för kvinnor att få det skydd och de resurser de behöver. Young Women's Christian Association är den största verksamheten i USA som bedriver skydd och boende för våldsutsatta kvinnor. Det har under pandemin ständigt varit fullt, eller nästintill fullt på deras boenden. Särskilt hårt belastade har de stater varit som har haft störst spridning av covid-19. Vidare har det, på många av dessa boenden, varit trångt vilket har ökat risken för smittspridning.

Connor et al (2020) menar sammanfattningsvis att det är parallella omständigheter som gör att kvinnor, i en del avseenden, drabbas hårdare av pandemin än män. Viktigt att poängtera är dock att 73% av antalet intensivvårdade patienter (n=2742) i Sverige sedan början av pandemin har varit män (Folkhälsomyndigheten, 2020). På global nivå visar även en rapport från WHO att majoriteten som hittills har avlidit till följd av covid-19 är män (WHO, 2020). När det gäller könsskillnader i förhållande till dödlighet som ett resultat av covid-19, har män således snarare drabbats hårdare.

Författarna menar dock, när det gäller ohälsa överlag, att kvinnor har haft en ökad risk att drabbas om man jämför covid-19 med historiska virusutbrott. Ett skäl till detta beror enligt författarna på att möjligheten att få tillgång till sjukvård har försvårats under tidigare epidemier, i synnerhet för kvinnor. Slutsatsen som författarna drar är att könsskillnader riskerar öka som ett resultat av covid-19. Vi menar att det finns flera beröringspunkter i den tidigare forskningen som är relevant för vår studie i andra avseenden. De mest framträdande aspekterna i denna forskningsöversikt som är intressanta i förhållande till den här studien är hur könsskillnader tenderar uppenbara sig under kriser i sammanhang som berör våld, samt att kvinnor har utsatts för ökat våld under tidigare epidemier. Det leder oss vidare till nästkommande avsnitt, som på ett mer ingående sätt beskriver hur ojämlikhet tenderar förstärkas genom olika faktorer som ett resultat av covid-19.

3.6 Förstärkt ojämlikhet?

Berkhout och Richardson (2020) menar att covid-19 förstärker redan befintlig ojämlikhet i samhället. Deras resonemang utgår från aspekter kopplade till förtryck i förhållande till rasifiering av kvinnor, men går även att analysera utifrån förtryck av kvinnor i generella termer. De menar nämligen att strukturellt missgynnade och rasifierade minoritetsgrupper har drabbats särskilt hårt under pandemin. Sjuklighet och dödligheten på grund av viruset har påverkats av sociala orättvisor, såsom i vilka områden människor bor och till vilken grad medborgare har tillgång till adekvat sjukvård. Författarna menar således att det krävs en intersektionell utgångspunkt i den politiska debatten för att möta utsatta grupper, och för att på så vis kunna utveckla och implementera lösningar. De exemplifierar den problematik som följer med ojämlikhet genom att beskriva hur svarta kvinnor ofta har deltidsanställningar, osäkra kontrakt och mindre förmåga att stå upp emot myndigheter. De beskriver också hur svarta kvinnor ofta arbetar inom vårddyrken, och exponeras således i högre grad för sjukdomen. Det här, menar vi, stämmer väl överens med hur arbetsmarknaden ser ut i Sverige, där vårddyrken domineras av kvinnliga arbetstagare. Enligt statistiska centralbyrån arbetar 135 500 anställda som undersköterska inom hemtjänsten, hemsjukvården eller på äldreboenden. Av dessa är 91% kvinnliga arbetstagare (SCB, 2020). Vidare är Berkhouit och Richardsons (2020) resonemang intressanta i förhållande till vår studie när det gäller hur covid-19 förstärker redan befintlig ojämlikhet i samhället. Statistik från brottsförebyggande rådet visar att kvinnor som utsätts för våld ofta har sämre ekonomiska förutsättningar än kvinnor

som inte har blivit utsatta (BRÅ, 2020). Förutom ekonomiska förutsättningar har bakgrundsfaktorer som boendeform, utbildningsnivå, ålder och familjerelation även relevans för huruvida kvinnor utsätts för våld. Statistiken går på så vis i linje med Berkhout och Richardsons (2020) resonemang om hur kvinnor i olika typer av strukturell utsatthet i högre utsträckning tenderar utsättas för våld.

3.7 Sammanfattning av tidigare forskning

Då covid-19 är ett nytt fenomen är forskningen om den pågående pandemins konsekvenser för våldsutsatta kvinnor mycket sparsmakad. Den lilla forskning vi funnit pekar dock på att kvinnojourer som kollektiv spelar stor roll för våldsutsatta kvinnors hälsa och situation, men att ideologiska splittringar och en professionalisering av kvinnojourer riskerar utestänga människor i behov av skydd. Den tidigare forskningen visar även att ojämlikhet och könsstereotypiska föreställningar tenderar stärkas under kriser. Utifrån den tidigare forskningen kan det antas vara viktigt att bärande element, såsom solidaritetsdominerande principer, upprätthålls för att kvinnojourerna ska kunna fortsätta verka som en stöttande funktion för våldsutsatta kvinnor. Forskningen är således intressant i förhållande till vår studie, eftersom den kan användas för att analysera vårt resultat gällande hur kvinnojourers verksamhet har fungerat under covid-19. Andra aspekter som den tidigare forskningen pekar på är hur ojämlikhet tenderar förstärkas under kriser och vi har här använt oss av forskning som har studerat hur könsskillnader relaterat till våld och förtryck har påvisats under tidigare kriser. Likaså är forskningen om ideologiska skillnader och professionaliseringen av kvinnojourer viktig, eftersom den visar på flera splittringar inom, förändringar av och utmaningar för kvinnojourerna, även före pandemin. Utmaningen som covid-19 har medfört är således ytterligare en svårighet och utmaning som kvinnojourer numera står inför.

4. Teoretiskt ramverk

Vårt övergripande teoretiska ramverk består av feministisk teori om mäns våld mot kvinnor. Utifrån denna teoribildning har vi valt två teoretiska modeller: normaliseringsprocessen och uppbrottsprocessen. I det här avsnittet presenteras först kortfattat feministisk teori om mäns våld mot kvinnor. Därefter presenteras våldets normaliseringsprocess, som är en teoretisk modell som ämnar att förklara varför en våldsutsatt kvinna inte omedelbart lämnar sin förövare. Slutligen presenteras en teoretisk modell över våldsutsatta kvinnors uppbrottsprocesser. Det traumatiska bandet som är en del av en av de tre uppbrottsprocesserna kommer även beskrivas. Detta för att möjliggöra en mer djupgående förståelse för vilka emotionella faser som en våldsutsatt kvinna genomgår i uppbrottet med förövaren, och vilka emotionella band som bryts under denna process. Detta är etablerade teorier och begrepp som vi menar möjliggör en analys och förståelse av den insamlade empirin.

4.1 Feministisk teori om mäns våld mot kvinnor

Den feministiska teorin är bred och innefattar många olika synsätt, men gemensamt för synen på mäns våld mot kvinnor är att det grundar sig i maktskillnader (Nilsson & Lövkrona, 2016). Utifrån detta kan man säga att ett feministiskt perspektiv på mäns våld mot kvinnor har kommit att bli en egen teoribildning. Mäns våld mot kvinnor hänger, utifrån denna teoribildning, samman med det hierarkiska och strukturella maktförhållandet mellan män och kvinnor. Våldet används enligt detta perspektiv som ett redskap att skapa och upprätthålla traditionella könshierarkier, och upprätthåller således samhällets könsmaktsordning. Detta, menar företrädare för perspektivet, innebär att mäns våld mot kvinnor inte kan ses utifrån enbart individuella perspektiv, utan även som ett strukturellt problem (Ibid.).

Enander (2008) lyfter fram fyra kännetecken för feministisk teori om mäns våld mot kvinnor: ett *genomgripande socialt fenomen*, ett *kontinuum*, en *kränkning av kroppslig integritet* och ett *strukturellt förtryck*. Det första kännetecknet *genomgripande socialt fenomen* handlar om hur mäns våld mot kvinnor blev ett forskningsfält först genom kvinnorörelsens aktiva engagemang. I och med det följde studier som beskrev och satte ord på kvinnors erfarenheter av mäns våld mot kvinnor. På grund av den mansdominerade och manspåverkade synen på våld som var rådande, började feministiska forskare istället sträva efter att skildra den vida, utbredda och gemensamma förekomsten av mäns våld mot kvinnor. Detta kom att bli avgörande

på så sätt att mäns våld mot kvinnor har visat sig inte vara ett problem på individnivå, utan just ett genomgripande socialt fenomen med allvarliga konsekvenser för kvinnor som blir utsatta, både fysiskt och psykiskt. Detta fenomen upprätthåller även kvinnors ekonomiska underordning och ett ojämlikt samhälle (Ibid.).

Det andra kännetecknet är att våld mot kvinnor benämns som ett *kontinuum av våld* vilket är ett begrepp som används för att kunna inkludera och undersöka sambanden mellan många olika former av mäns våld mot kvinnor. I begreppet innefattas allt från sexism till dödligt våld och utan att förminska något av dessa uttryck för makt. Alla former av våld mot kvinnor ses som allvarliga och antas vara sammankopplade, oavsett om det ses som "ofarlig" sexism eller kriminaliserat våldsutövande som påverkar och begränsar kvinnor. Ett annat sätt att använda begreppet är att se det som en kontinuitet som sträcker sig från "triviala" våldshandlingar till kriminaliserade övergrepp.

Det tredje kännetecknet för feministisk teori om mäns våld mot kvinnor handlar om *kränkning av kroppslig integritet*. Feministiska forskare menar att allt våld mot kvinnor innebär just kränkning av kroppslig integritet och att det är en fråga om makt generellt och makt över den egna kroppen i synnerhet. Denna maktskillnad upprätthålls genom kränkningar av kroppen, vilket både speglar och skapar makt. Detta skapar rädsla för att utsättas och begränsar således kvinnors liv och är en del i kvinnors underordning, och kan även ses som ett demokratiskt problem genom att det sätter hinder för kvinnor att leva fullt ut, utan begränsningar.

Det fjärde kännetecknet handlar om våld mot kvinnor som ett *strukturellt förtryck* (Ibid.). Centralt i den feministiska förståelsen av mäns våld mot kvinnor är att det både skapar och upprätthåller mäns makt över kvinnor på både individuell och samhälls nivå, och att det således är ett strukturellt förtryck. Mäns våld mot kvinnor kan enligt denna teoribildning ses som en egen social struktur, men är också ständigt sammankopplad med ett större system, nämligen patriarkatet (Ibid.).

4.2 Normaliseringsprocessen

Normaliseringsprocessen innebär att gränser i en våldsam relation förskjuts och suddas ut (Lundgren, 2004). I ett första skede blir kvinnorna chockade över våldet, ser det som avvikande och oacceptabelt. Normaliseringsprocessen medför att våldet allt eftersom inte längre upplevs som avvikande utan som något normalt och vanligt, som accepteras och förväntas. Våldet har då normaliserats. Denna

normaliseringsprocess är del i kvinnans överlevnadsstrategi, och sker genom en anpassning till upprepad våldsutsatthet.

Lundgren (2004) beskriver hur, i ett tidigt skede av normaliseringsprocessen, gränser utplånas och förflyttas. Lundgren redogör både utifrån mannen och kvinnans process. Det finns en traditionell uppfattning att män slår i blint raseri eller på grund av bristande impuls kontroll, men enligt Lundgren är det inte så våldsutövande män själva beskriver det. Istället är våldet kontrollerat och styrt, och är kopplat till kontroll av kvinnans livsutrymme. Mannen tar allt mer kontroll över kvinnan, genom två kontrollmekanismer: *kontrollerad isolering* samt *växling mellan värme och våld* och genom detta krymper kvinnans livsutrymme, vilket är ett steg mot att helt underordna kvinnan. När kvinnan är underordnad mannen anpassas hon efter hans normer och åsikter. Kvinnan utestängs från sitt sociala nätverk, och ska främst avvara sin tid för mannen. Isolering innebär både psykisk och fysisk isolering vilket innebär att mannen utökar kontrollen över kvinnans känsloliv och han bli hennes enda referensram. Fysisk isolering kan innebära att mannen inte tillåter kvinnan att träffa personer utan hans tillåtande eller inte accepterar att hon har ett socialt liv utöver arbete och familj. Psykisk isolering kan innebära att han isolerar henne mentalt, inte ger henne tillåtelse att ge andra människor inblick i deras liv. Ofta sker isoleringen successivt och mannen får allteftersom mer och mer kontroll över allt fler delar av kvinnans liv. Kvinnans egna tankar, känslor och handlingar krymps och förminskas. På grund av normaliseringsprocessen kan även kvinnan ha intresse för isoleringen, att ingen annan ska få reda på våldet och hur utsatt kvinnan är, kan vara den sista delen av kvinnans självrespekt. Isoleringens normalisering och konsekvenser är således extremt allvarliga. Mannen växlar aktivt mellan våld och värme, vilket innebär att det blir svårt för kvinnan att skilja de goda upplevelserna från det onda. Det goda upplevs i ljuset av det som successivt har blivit normalt, alltså våldet och misshandeln, och upplevs mer positivt än vad det egentligen är. Gränser suddas ut och det går inte att skilja på vad som är godtagbart eller inte i relationen. De stunder mannen visar kvinnan värme stärker banden mellan dem och leder till en tillgivenhet för kvinnan. Lundgren (2004) beskriver växlingen som en medveten handling; när, var och hur våldet sker och när, var och hur mannen visar värme. Det är mannen som medvetet styr hur växlingen mellan våld och värme ska ske. Genom att mannen aktivt väljer när och hur våldet ska ske och kombinerar detta med kontrollerad

isolering och växling mellan våld och värme åstadkommer mannen även långsiktig kontroll över kvinnan.

Våldets konsekvenser leder till att kvinnan så småningom ser våldet som något så normalt att hon gradvis internaliserar mannens bild av henne, och ser sig själv genom hans ögon. I ett första skede reagerar kvinnan på våldet med chock och protest, men talar sällan med någon utomstående om vad som hänt. I nästa skede, när våldet fortsätter, möter mannen återigen protest av kvinnan och orsaken till våldet läggs på mannen, att det är han som behöver förändra sitt beteende. Så småningom tydliggör mannen att det är kvinnan som är orsaken till att han slår, att det är hon som behöver förändra sitt beteende. På olika sätt upprepas detta för kvinnan samtidigt som han använder våld. Kvinnans sätt att få våldet att ta slut blir således att anpassa sig själv, eftersom det är hon som är orsaken till våldet är det hon som måste ändra sig för att våldet ska upphöra. Lundgren (2004) beskriver hur våldet inte upphör trots kvinnans anpassning och hennes livsutrymme krymper allt mer. I ett sådant skede blir våldet allt grövre och grövre och kvinnans anpassning åsyftar inte längre till att få våldet att upphöra, utan för kvinnans egen överlevnad. Kvinnan tillskrivs skuld och skam över våldet av både mannen och sig själv och ser sig i slutändan som att hon har gjort sig förtjänt av det. När våldet har normaliserats blir det svårt för kvinnan att bryta upp. Vad möjliggör då ett uppbrott? Även för den frågeställningen har en teoretisk modell utvecklats.

4.3 Uppbrottsprocesserna

Med utgångspunkt i Fuchs Ebaugs exitteori, som är en generell teori om att lämna en livsroll för en annan, utvecklade Holmberg och Enander (2011) en modell över våldsutsatta kvinnors uppbrott, vilken innefattar tre olika processer. Dessa processer, menar Holmberg och Enander att våldsutsatta kvinnor genomgår, på ett eller annat sätt, vid uppbrottet med en våldsutövande partner. Modellen kan därför användas för att beskriva och analysera vad våldsutsatta kvinnor går igenom när de försöker bryta en relation från en våldsutövande partner. De tre processerna benämns av författarna som att *bryta upp*, att *bli fri* och att *förstå*.

Den förstnämnda processen, att *bryta upp*, innebär att kvinnan fysiskt bryter upp med den våldsutövande partnern. Det fysiska uppbrottet sker ofta i samband med att kvinnan har nått någon form av vändpunkt. Dessa vändpunkter menar Holmberg och Enander (2011) kan handla om att kvinnan har utsatts för en grövre misshandel, våldtäkt eller befarar för sitt liv som ett resultat av det våld hon utsatts för. Det kan

också handla om att hon märker att hennes barn far illa. Ingripande av utomstående personer kan också vara en vändpunkt för kvinnan och fungera stödjande i uppbrotsprocessen. Heimer, Björck och Kunosson (2014) beskriver även att tillfälliga uppbrott är en del av den fysiska uppbrotsfasen eftersom det ger kvinnan andrum och tillfälle att reflektera över sin situation.

Den andra processen, att *bli fri*, handlar om kvinnans emotionella frigörelse från den våldsutövande mannen. Processen präglas av känslor i form av kärlek, hopp om återförening, medlidande, skuld-känslor, ansvar och sorg. Kvinnan genomgår en process där känslomässiga band bryts och luckras upp för att hon till slut ska kunna bryta det traumatiska bandet till mannen (se avsnitt: 4.3.1), vilket kan ske både före, under och efter det fysiska upprottet.

Den sistnämnda processen, att *förstå*, innebär att kvinnan kommer till insikt om vad hon har utsatts för. Holmberg & Enander (2011) beskriver processen som den process varpå kvinnan kan befria sig från skuld och skamkänslor och i sin tur lägga ansvaret för våldet på sin förövare. Med det sagt, är uppbrotsprocesserna inte statiska vilket innebär att det inte finns en regelrätt ordning i vilken dessa processer efterföljs, utan de är bitvis parallella. Det innebär att en kvinna kan ha kommit till insikt om att hon utsätts för våld innan hon fysiskt har lämnat förövaren (Heimer, Björck & Kunosson, 2014). Holmberg och Enander (2011) menar att uppbrotsprocesserna hänger ihop med vilket stadie som en kvinna befinner sig i emotionellt. För att beskriva sambandet använder de sig av det traumatiska bandet, vilket i nästkommande avsnitt beskrivs mer utförligt. Sambandet mellan uppbrotsprocesserna och emotionella stadier som den våldsutsatta kvinnan genomgår, är enligt vår uppfattning viktig att förstå för att vi ska kunna begrippliggöra hur våldsutsatta kvinnor kan ha påverkats under covid-19.

4.3.1 *Det traumatiska bandet*

Vid utvecklandet av modellen över uppbrotsprocesserna utgick Holmberg och Enander som tidigare nämnt från Ebaugs exitteori, men de utgick även ifrån Lundgrens (2004) normaliseringsprocess. Holmberg och Enander tillförde således teorin teoretiska begrepp som beskriver den nedbrytning som våldsutsatta kvinnor genomgår och hur det kan ta sig i uttryck. Det *traumatiska bandet* är ett begrepp som beskriver de emotionella banden i en relation, och anknyter till den andra uppbrotsprocessen som handlar om att bli fri. Begreppet kan användas för att beskriva hur känslor i form av medlidande och skuld, kärlek, rädsla, hat, och hopp

vävs ihop i en våldsam relation och kan göra det svårare för en våldsutsatt kvinna att lämna och bryta sig loss från sin man. Holmberg och Enander beskriver att det traumatiska bandet består av såväl enkla som sammansatta band. De enkla banden innefattas av känslor som medlidande, skuld, hopp, kärlek, rädsla och hat. De sammansatta banden handlar om hur en kvinna kan ha en stark vilja att förstå sin partner, och hur hon även tenderar vara beroende av honom.

Medlidande och skuld är ett band som ingår i det traumatiska bandet, och handlar om att kvinnorna känner medlidande till männen i samband med att de också tycker synd om dem. Kvinnorna kan känna sig ansvariga för våldet som utövas mot dem, och även känna skuld inför vänner och familj eftersom de är medvetna om att de borde lämna relationen. Känslorna binder således kvinnorna till männen mot bättre vetande.

Vidare är ett annat band som ingår i det traumatiska bandet, kärleksbandet. Det handlar om att kvinnan känner starka kärlekskänslor för sin man vilka även är besvarade av mannen. I kärleksbandet beskriver Holmberg och Enander att känslor om utvaldhet kan förekomma. Kvinnan kan exempelvis känna viss stolthet över att hon är utvald av en man, som i bygden i vissa fall kanske är eftertraktad och uppskattad, och som har valt just henne. Kärleksbandet präglas även ofta av att kvinnan upplever sin man som mer empatisk och kärleksfull än andra män, trots att han utsätter henne för våld. Bandet kan även präglas av känslor om stolthet i förhållande till att vilja hjälpa sin man, om han exempelvis har en tuff bakgrund med svåra livserfarenheter.

Vidare är rädslan ett annat band. Rädslan beskrivs av Holmberg och Enander som lika starkt upplevd som det ovan nämnda bandet om kärlek kan upplevas. Rädslan kan vara närvarande under alla stadier i en relation. Detta oavsett om kvinnan är kvar i relationen, är på väg att bryta sig loss eller har lämnat den våldsutövande partnern. Ofta innebär rädslan dock att kvinnan inte lämnar mannen, helt enkelt eftersom hon inte vågar. Kvinnan befarar exempelvis att våldet kommer trappas upp, alternativt leda till livsfara.

Med hoppet menar Holmberg och Enander att kvinnan hoppas att den våldsutövande partner ska ändra sig. Kvinnan hoppas att förhållandet ska få en vändning, och att det ska bli bättre. Hon värdesätter således de stunder som mannen inte är våldsam och använder hoppet som ett argument för sig själv som ett sätt att inte behöva lämna mannen.

Det traumatiska bandet innehåller även tre sammansatta band, där den av Lundgren (2004) beskrivna internaliseringen är ett. En kvinna kan internalisera den våldsutövande partners handlingar, vilket innebär att hon ser sig själv ur mannens ögon. Övriga sammansatta band är att den våldsutsatta kvinnan kan ha en stark vilja att förstå sin partner samt att hon blir beroende av honom. Det sammansatta bandet som handlar om att vilja förstå menar Holmberg och Enander (2014) ofta hänger ihop med kvinnans skuldkänslor. Att vilja förstå, känna skuld samt vara i en beroendeställning till mannen kan vara en anledning och förklaring till kvinnans vilja att stanna kvar med en våldsutövande partner. När det handlar om kvinnans beroende till mannen, kan det grunda sig på såväl ekonomiska som sociala faktorer. Kvinnan kan känna ett beroende till den våldsutövande partnern i form av ekonomi, men även genom att mannen exempelvis har isolerat kvinnan från vänner och familj. Inom bandet föreligger således ett ömsesidigt beroende, varpå kvinnan kan känna sig beroende av mannen på samma sätt som han kan känna sig beroende av henne. Mannen kan exempelvis hota kvinnan med att ta livet av sig om hon lämnar honom, vilket kan vara en anledning till att kvinnan inte lämnar relationen.

4.4 Sammanfattande reflektion

Vår uppfattning är att feministisk teori om mäns våld mot kvinnor i form av normaliseringsprocessen, uppbrottsprocesserna och det traumatiska bandet kan möjliggöra en förståelse av olika processer som våldsutsatta kvinnor genomgår. Det ger oss god grund att analysera hur våldsutsatta kvinnors situation har påverkats av covid-19 samt hur personalen på kvinnojourer har arbetat för att stötta våldsutsatta kvinnor under dessa processer. Modellerne ger oss möjlighet att fördjupa vår förståelse för våldsprocessen, och med den analysera vårt material, men även med en förståelse för att processen i varje enskilt fall och för varje enskild kvinna kan se olika ut och ta sig uttryck i olika former.

5. Metod

5.1 Datainsamling

För att besvara den här studiens formulerade frågeställningar ansåg vi att en kvalitativ metod lämpade sig bäst. Valet av metod motiverades av att vi var intresserade av hur personalen på kvinnojourer själva uppfattar att pandemin har påverkat våldsutsatta kvinnor samt även deras eget arbete. Genom semistrukturerade intervjuer med personal från sju olika kvinnojourer, kunde vi ställa mer djupgående frågor och på så sätt få en förståelse för hur varje enskild intervjuperson resonerade (Kvale & Brinkman, 2014). Den semistrukturerade intervjun möjliggör för forskaren att hålla sig inom specifika teman, men ger samtidigt stor frihet för intervjupersonerna att själva utforma svaren (Bryman, 2018). Intervjuguiden var utformad efter två huvudsakliga teman:

1. Hur våldsutsatta kvinnor påverkats av covid-19
2. Personalens möjlighet att stötta kvinnorna

Frågorna ställdes främst enligt ordningen i intervjuguiden. Ibland omformulerade vi frågorna i syfte att förtydliga dess innebörd, och ibland ställdes ytterligare följdfrågor för att fördjupa frågorna och- eller svaren. Frågorna i intervjuguiden var formulerade som öppna frågor för att möjliggöra för intervjupersonerna att beskriva deras egna upplevelser. Under intervjuerna upplevde vi att samtliga intervjupersoner resonerade öppet om sina tankar. Vidare utfördes sex av intervjuerna via Zoom medan en av intervjuerna gjordes via telefon. I verktyget Zoom kunde vi kommunicera med intervjupersonerna genom att både se och höra varandra trots att intervjuerna genomfördes digitalt. Två av intervjuerna utfördes tillsammans, där en av oss ledde intervjun och den andra satt i bakgrunden för att vid behov kunna flika in. Resterande intervjuer gjordes var för sig. Anledningen till att intervjuerna utfördes digitalt beror dels på covid-19 och att vi därmed ansåg att det var mest lämpligt ur smittskyddssynpunkt att utföra intervjuerna på det här sättet. Det möjliggjorde också att vi kunde välja intervjupersoner i olika delar av Sverige. Vi ansåg att det var värdefullt att välja intervjupersoner i kommuner runt om i Sverige, från söder till norr, för att få ett bredare material, med röster från såväl stad som landsbygd. Alla sju intervjupersoner godkände att vi spelade in intervjuerna.

På grund av konfidentialitetskravet (se avsnitt: 5.3) kommer vi inte ange vilka kvinnojourer de intervjuade personerna är verksamma vid, och inte heller i vilka

kommuner dessa kvinnojourer är belägna. När intervjuerna var klara och inspelade transkriberade vi samtliga så fort som möjligt för att säkerställa att vi mindes intervjuerna bra och utförligt. Brinkmann och Kvale (2014) poängterar att transkribering är en tidsödande process men viktig för att det finns begränsningar i att komma ihåg språkbruk och formuleringar endast utifrån minnet. För att kunna transkribera materialet har vi därmed spelat in samtliga intervjuer som vi har med i studien. Den empiriska datan i vår studie har varit inspelningen av intervjuerna och transkriberingen, vilken vi har använt oss av för att göra vår analys. För att undvika missförstånd eller misstolkningar har vi tagit hänsyn till sarkasm, pauser, skratt och den övergripande kontexten av intervjupersonernas svar och som Patel och Davidson (2019) poängterar är det viktigt att inte genom transkribering ändra intervjupersonens uttalande, och vara uppmärksam på vad personen åsyftar med dessa. Detta har vi försökt att vara noggranna med under transkriberingen såväl som under analysen. Vi har varit noggranna med att inte ta saker ur sin kontext.

5.1.1 Tematisk analysmetod

För att analysera den insamlade datan har vi valt att använda en tematisk analys. En sådan kvalitativ analysmetod menar Braun och Clarke (2006) med fördel används för att identifiera specifika teman i det insamlade datamaterialet som sedan kan analyseras och beskrivas av forskaren. De främsta fördelarna med en tematisk analysmetod menar Braun och Clarke (2006) är att det är en metod som är flexibel. I den tematiska analysen är forskaren fri vid analyserandet av empirin i den mån att forskaren inte behöver hålla sig inom teoretiska ramar, som kan riskera att begränsa analysen.

Vid en tematisk analys genomgår forskaren fem steg. Det första steget är att forskaren gör sig bekant med den insamlade empirin. I den här studien gjorde vi det genom att vi inledningsvis transkriberade samtliga intervjuer noggrant. Eftersom vi inte hade utfört samtliga intervjuer tillsammans, lyssnade vi båda på samtliga intervjuer som hade genomförts samt kontrollerade alla transkriberingar. Detta för att vi båda skulle ha tagit del av den insamlade empirin, och för att säkerställa att vi båda hade uppfattat intervjupersonernas svar på samma sätt. I det andra steget av den tematiska analysen ska forskaren, på ett systematiskt sätt, ta fram koder ur datamaterialet. Anledningen till att kodningen av materialet ska utföras beror på att forskaren på så vis ska kunna upptäcka särskilda teman i materialet. När vi kodade vårt material, gjorde vi det manuellt och på tu man hand. Anledningen till att vi

kodade samtliga transkriberingar var för sig grundade sig i två aspekter. Den ena berodde på tidsaspekten, och den andra på att vi hade en föreställning om att det skulle vara intressant att jämföra kodningarna. Genom att vi kodade texterna utan att diskutera med varandra, ansåg vi att processen skulle bli mer dynamisk och att vi skulle få en större spridning i vilka särdrag som upptäcktes i respektive transkribering. Därefter sorterade och grupperade vi koderna till underteman, vilket är det tredje steget i en tematisk analys. Varje kod grupperades för sig självt, varpå underteman tilldelades koderna. Det fjärde steget i analysen är att forskaren, när underteman har identifierats, ser över varje undertema noggrant. Vi kontrollerade således varje undertema mot den ursprungliga transkriberingen för att säkerställa att vi hade uppfattat svaren korrekt i förhållande till den kontext och det sammanhang som svaret gavs i intervjun. I det här steget menar Braun och Clarke (2006) att forskaren måste vara uppmärksam och säkerställa att samtliga teman hör ihop, men att det också finns urskiljningsbara skillnader mellan varje tema. I det femte och sista steget, definieras och namnges de teman som forskarna har kommit fram till. I vår studie uppkom tio underteman när vi genomförde vår kodning. Därefter identifierades två huvudteman.

5.2 Urval och avgränsningar

För att avgränsa oss valde vi att undersöka hur personalen på kvinnojourer upplever att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19. Vi har även undersökt hur personalen på kvinnojourer upplever att de har kunnat stötta våldsutsatta kvinnor i normaliserings- och uppbrottsprocesser. Detta eftersom personalen på kvinnojourer har regelbunden kontakt med våldsutsatta kvinnor. Vi har därför gjort ett avsiktligt urval genom att kontakta personer som arbetar på kvinnojourer vars dagliga arbete består av kontakt med våldsutsatta kvinnor.

Under urvalsprocessen var vår ambition att ha med intervjupersoner av olika kön. Detta för att se om deras resonemang skiljde sig åt beroende på arbetsplats, befattning och- eller kön. När vi letade efter intervjupersoner var vår ambition att ha en jämn fördelning mellan kvinnor och män, men på grund av svarsfrekvensen har vi endast intervjuat kvinnor i den här studien. Som tidigare nämnt, valde vi att enbart undersöka kvinnojourer vars dagliga arbete består av kontakt med våldsutsatta kvinnor. Det hade visserligen varit intressant att göra en jämförande studie om vilka skillnader som råder mellan våldsutsatta kvinnor och hur de har påverkats i förhållande till hur barn, personer i samkönade relationer, ickebinära och- eller hbtq-

personer som utsätts för våld har påverkats under covid-19. Vi ansåg dock att det stod utanför studiens syfte, och på grund av studiens omfattning och den tid vi hade till förfogande ansåg vi inte det rimligt. Mot bakgrund och med anledning av detta, är studiens utgångspunkt just mäns våld mot kvinnor.

Något som hade varit önskvärt för att stärka studien hade varit att skicka ut enkäter till kvinnojourerna om hur de upplever att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19, samt hur deras eget arbete har påverkats. Detta hade man kunnat göra i kombination med de kvalitativa intervjuer vi genomförde för att få en större bredd i studien och få fram ett resultat som kan appliceras på en större mängd. På grund av tidsaspekten var även detta någonting vi inte hade möjlighet att göra även om det hade kunnat vara av intresse för studien.

5.3 Etiska överväganden

I den här studien har hänsyn tagits till de forskningsetiska riktlinjer som Vetenskapsrådet (2002) förespråkar. Att riktlinjerna säkerställs är av stor vikt eftersom studien är kvalitativ och bygger på svar från intervjupersonerna som ingår i den här studien. Grundläggande principer i vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer är att informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet uppfylls.

Informationskravet innebär att intervjupersonen har informerats om villkoren för studien samt vad deltagandet innebär. Intervjupersonen ska informeras om att deltagandet är frivilligt, och att de har rätt att avbryta deltagandet utan krav på motivering. Allt som kan påverka deltagarens villighet att delta ska framkomma (Vetenskapsrådet, 2002). Vidare innebär samtyckeskravet att intervjupersonerna informeras om att de har rätt att styra över sin medverkan. Det innebär att intervjupersonerna har rätt att välja hur länge de ska delta och på vilka villkor. Mot bakgrund av dessa principer skickade vi ut ett informationsbrev inför varje intervju. Detta för att intervjupersonerna skulle få möjlighet att läsa om villkoren för studien och därefter kunna ta ställning till om de ville medverka. Vi inledde därefter även varje intervju med att informera varje enskild intervjuperson om studiens innehåll, vilken information vi var intresserade av att få svar på samt vad deras medverkan innebar. Vi säkerställde även muntligt att samtycke fanns för inspelande av samtliga intervjuer.

Konfidentialitetskravet handlar om att inga obehöriga får tillgång till det insamlade materialet. Det handlar också om att anonymisering skall ske av

intervjupersoner vid insamlande av material som är av känslig karaktär. Detta för att utomstående inte ska kunna identifiera deltagarna i den berörda studien (Ibid.). I informationsbrevet förtydligade vi att obehöriga av studien inte kommer få tillgång till materialet. Vi förtydligade även att studien kommer arkiveras vid Göteborgs Universitet efter godkännande av uppsatsen samt att intervjupersonerna har möjlighet att ta del av uppsatsen när den är färdigställd. Vidare gjorde vi bedömningen att uppgifterna som intervjupersonerna lämnade var av etiskt känslig karaktär och att anonymisering därför skulle ske, vilket även framgick i informationsbrevet.

Avslutningsvis handlar nyttjandekravet om att man inte får använda det insamlade materialet i kommersiellt syfte eller syfte utanför forskningsstudien (Ibid.). Det innebär att personuppgifter inte får säljas eller lånas ut till företag i marknadsföringssyfte. Införstådda i ovan nämnda forskningsetiska principer anser vi att vår studie uppfyller kraven för de etiska riktlinjer som Vetenskapsrådet förespråkar.

5.4 Validitet

Validiteten i en studie innebär att forskaren mäter det som avses mätas. Vidare menar Brinkman och Kvale (2014) att validiteten behandlar hela processen i studien som leder fram till dess slutgiltiga resultat. Ett sätt att höja validiteten i en studie, menar Patel och Davidson (2019) är att intervjua olika personer, på olika platser och- eller tidpunkter. Ett sådant tillvägagångssätt beskriver Patel och Davidson som triangulering. Genom triangulering går det att studera mönster i studiens empiri och på så vis studera om fenomenen stämmer i olika sammanhang. I den här studien valde vi att intervjua personal på olika kvinnojourer vid olika tidpunkter. Vår förhoppning är att det kan stärka validiteten i studien.

Ytterligare en förhoppning är att studiens validitet kan stärkas genom att vi har använt oss av etablerade teorier som normaliseringsteorin och uppbrottsprocesser. Teorierna har en del likheter, men skiljer sig även åt på många sätt. Vi har således använt oss av teorier med skilda förhållningssätt, vilket vi menar, har möjliggjort en analys av våra intervjupersoners resonemang utifrån olika perspektiv och synvinklar. Även Patel och Davidson (2019) menar att det är viktigt att använda olika teoretiska perspektiv när ett specifikt fenomen studeras, och att en mångfald av perspektiv stärker trianguleringen. Vidare valde vi att göra en tematisk analys av den insamlade empirin, vilket är en kvalitativ analysmetod som används för att identifiera, analysera

och beskriva teman som framkommer i ett insamlat material (Braun & Clarke, 2006). Det är en fördelaktig analysmetod eftersom den är flexibel och frigör sig från teoretiska ramar (Ibid.).

Enligt Kvale och Brinkman (2014) bör forskaren utföra intervjuer tills studien har uppnått teoretisk mättnad. Det innebär att forskaren kommer till ett stadie där nya fakta inte tillförs. I den här studien upplevde vi att de flesta intervjupersonerna resonerade relativt lika, om än med en del skiljaktigheter. Vi avslutade därför utföra intervjuer när vi hade intervjuat sju personer som hade haft relativt likartade resonemang. Vi upplevde således inte att fler intervjuer skulle tillföra studien ytterligare och- eller värdefull information.

Sammanfattningsvis har vi sökt att eftersträva en god validitet i våra metodval. Studiens operationalisering har bland annat skapat förutsättningar för att vi skulle kunna mäta det som vi avsåg att mäta (Esaïsson, Gilljam, Oscarsson, Towns & Wängnerud, 2017). Vidare har vi valt en kvalitativ metod och har således utfört personliga intervjuer. Med hjälp av en intervjuguide med genomtänkta frågeställningar menar vi att vi har kunnat besvara studiens syfte. Samtidigt är vi medvetna om att vi hade kunnat operationalisera studien annorlunda. Detta genom att formulera andra frågeställningar. Det hade sannolikt genererat i andra typer av svar och därför även ett annat resultat (Ibid.). Anledningen till att vi formulerade frågeställningar rörande personalens upplevelser om kvinnors påverkan av covid-19 samt deras egna upplevelser, var för att vi ansåg att det var relevanta teman att diskutera. Detta för att intervjupersonerna skulle kunna resonera kring studiens syfte. Vi ansåg därmed att det var viktigt att formulera specifika frågeställningar när det gäller våldsutsatta kvinnors påverkan under covid-19 samt personalens upplevelser och möjligheter att stötta kvinnorna.

5.5 Reliabilitet

Reliabiliteten i en studie bygger på att det inte ska finnas osystematiska eller slumpmässiga fel. Sådana fel menar Yin (2013) kan motverkas genom att forskaren noggrant kontrollerar processen och datan samt tydligt visar att den insamlade datan och tolkningen av empirin är korrekt. I den här studien utarbetade vi en intervjuguide, samt spelade in alla intervjuer och transkriberade dessa noggrant. Intervjuguiden hjälpte oss se till att vi besvarade våra frågeställningar. Vidare gjorde inspelningarna och de noggranna transkriberingarna att vi systematiskt kunde gå igenom intervjuerna. På detta vis har vi försökt motverka slumpmässiga fel i datan.

I den här studien har alla intervjuer genomförts digitalt. Sex av intervjuerna genomfördes via Zoom och en av intervjuerna genomfördes över telefon. Anledningen till att en av intervjuerna gjordes via telefon berodde på tekniska problem. I startskedet av studien var vår tanke att vi skulle låta intervjupersonerna välja på vilket sätt de föredrog att bli intervjuade. I informationsbrevet skrev vi därför att vi ville att intervjupersonerna själva skulle få avgöra var och hur intervjun skulle äga rum. På grund av covid-19 samt det geografiska avståndet, utfördes samtliga intervjuer digitalt. Att vi utförde våra intervjuer digitalt kan ses som en brist då Kvale och Brinkman (2014) menar att fysiska intervjuer är fördelaktiga eftersom forskaren ges möjlighet att uppfatta kroppsspråk samt andra signaler utöver det som sägs. Forskaren får även möjlighet att skapa en relation med intervjupersonen. Vår uppfattning är, trots allt, att intervjuerna fungerade bra. Samtliga intervjuer kändes avslappnade och vi uppfattade intervjupersonerna som bekväma. Vi är dock medvetna om att intervjupersonerna kan ha uppfattat intervjusituationerna på ett annat sätt, och att det kan ha påverkat deras svar. För att få en uppfattning om hur varje intervjuperson hade upplevt situationen, avslutade vi varje intervju med att fråga om deras upplevelse och om de trodde att det skulle vara annorlunda om vi hade mötts personligen.

Vidare utfördes två av intervjuerna tillsammans medan resterande intervjuer gjordes enskilt. Patel & Davidson (2019) menar att en studie utgör en högre grad av interbedömarreliabilitet om forskare gör intervjuer tillsammans. Detta eftersom forskarna på så vis kan säkerställa att de har uppfattat det som intervjupersonerna har sagt på samma sätt. Anledningen till att vi inte utförde intervjuerna tillsammans berodde på tidsbrist. Om vi hade genomfört intervjuerna tillsammans hade studien sannolikt haft en högre grad av interbedömarreliabilitet, och vi är medvetna om att det kan vara en brist i vår studie.

Reliabilitet i en studie syftar även till att det ska vara möjligt för andra forskare att få samma resultat om vår forskning hade gjorts om en gång till. Enligt Kvale & Brinkmann (2014) går detta att uppnå genom att inte ställa ledande frågor eller styra intervjun om det inte finns ett särskilt syfte för det. Under samtliga intervjuer försökte vi vara noga med att inte ge exempel eller försöka vägleda intervjupersonerna i deras resonemang.

Som nämndes tidigare, utfördes endast två av intervjuerna tillsammans vilket är en brist i vår studie. För att öka reliabiliteten lyssnade vi därför på alla intervjuer som

har genomförts och även transkriberingarna för att kontrollera eventuella missar (Ibid.). Vidare har vi försökt att inte ställa ledande frågor eller på annat vis försökt vägleda våra intervjupersoner. Vi har spelat in samtliga intervjuer och varit noggranna i våra transkriberingar. Vi har på så vis försökt motverka slumpmässiga fel i möjligaste mån. Vi har således skapat förutsättningar för att kunna beakta kraven på reliabilitet. Avslutningsvis har vi, genom att vi har tagit hänsyn till både validitet och reliabilitet, försökt uppnå så god tillförlitlighet som möjligt (Ibid.). Vi diskuterar även studiens tillförlitlighet mer utförligt nedan (se avsnitt 7:1).

6. Resultat och analys

I det här kapitlet presenterar vi två övergripande teman som är *Covid-19 har resulterat i tystnad* och *Covid-19 har försvårat kvinnojourernas arbete*. Dessa teman kommer analyseras med stöd av den tidigare forskning som berör studiens ämne, samt det teoretiska ramverk som vi har valt. I det första huvudtemat har vi identifierat tre underteman: *isolering, ökat våld och beroende* samt *mindre uppmärksammat våld*. I det andra huvudtemat har underteman *kvinnojourerna gör skillnad, svårigheter att nå ut, minskat preventivt arbete, stödsamtal via telefon, utökade kontaktvägar, samverkan* samt *en försvunnen mötesplats* identifierats.

6.1 Covid-19 har resulterat i tystnad

Ett genomgående tema i intervjuerna var att personalen upplever att det har blivit helt tyst på kvinnojourerna. Det är intressant med tanke på att den bild som har förmedlats i media är att kvinnojourerna står under högt tryck till följd av covid-19. Som nämndes i inledningskapitlet varnade även Jämställdhetsmyndigheten i ett tidigt skede under pandemin för ett ökat tryck på Sveriges kvinnojourer. En återkommande beskrivning var dock att intervjupersonerna, till skillnad från vad Jämställdhetsmyndigheten förväntat, istället upplevt tystnad.

Det har ju stått jättemycket i media, upplever vi, att det har blivit så högt tryck på kvinnojourerna. Jag har pratat med många andra kvinnosamordnare runt om i landet som också är eniga med oss, om att det känner vi absolut inte igen här utan våra telefoner är tysta.

Utifrån intervjupersonens svar ovan går det att tillsammans med resterande intervjupersoner se ett mönster av tystnad. Utifrån detta är det intressant att undersöka varför det har blivit tyst, vilket leder oss in på undertemat isolering.

Isolering

Att det blivit tyst tillskrev intervjupersonerna främst den ökade isoleringen i och med covid-19. Som tidigare nämnt i inledningen av studien införde Folkhälsomyndigheten rekommendationer och restriktioner för att bekämpa virusets spridning. Detta innebar bland annat att alla som hade möjlighet att arbeta hemifrån skulle göra det, och att man vid minsta symptom skulle stanna hemma. Verksamheter som inte var

samhällsbärande skulle även behöva förändra sina arbetsätt för att minska smittspridningen. Flera av intervjupersonerna återkommer till att dessa restriktioner och rekommendationer gör att våldsutsatta kvinnors situation förvärras eftersom de isoleras med sina förövare.

När vi pratar med kvinnor förstår vi att de blir mer isolerade, alltså ännu mer isolerade. Det är ju egentligen det första steget i att bli utsatt för våld. Att man brukar bli isolerad och kontrollerad av ens partner.

Intervjupersonen ovan berättar hur våldsutsatta kvinnor ofta redan är isolerade på grund av mannens kontroll och att pandemin förstärker denna isolering. Kontrollerad isolering beskrivs av Lundgren (2004) som en av mannens primära strategier under normaliseringsprocessen. Det intervjupersonerna lyfter fram, menar vi, pekar på att mannen under den rådande pandemin indirekt fått draghjälp av samhället med att isolera kvinnan. Detta då just isolering är en del av de rekommenderade åtgärderna för att minska smittspridningen. Det är tänkbart att mannen kan hänvisa till dessa för att motivera isolering av kvinnan. Det kan innebära att mannen får ytterligare anledningar till att upprätthålla isoleringen av kvinnan, att han genom de restriktioner som finns kan lägga skuld och skam på kvinnan att hon inte anpassar sig till dem och därav är med och bidrar till att smitta sprids, vilket således ökar mannens kontroll. Det skulle även kunna innebära att han å andra sidan inte behöver använda sig av kontrollerad isolering i så hög grad som Lundgren beskriver, då isoleringen så att säga redan är ett faktum på grund av de rådande restriktionerna. Liksom Lundgren (2004) skriver innebär mannens isolering av kvinnan både ett fysiskt och psykiskt våldsutövande. Det psykiska våldet innebär mannens ökade kontroll över kvinnan och att han allt mer styr och påverkar henne känslomässigt. Således förminskas kvinnan på dels ett fysiskt plan, genom att hon inte tillåts träffa andra, men även på ett psykiskt plan då mannens isolering av kvinnan kan innebära att han tar större kontroll över kvinnans känsloliv. På så sätt verkar det medföra att en redan isolerad kvinna kan bli ytterligare isolerad i och med de restriktioner som råder under covid-19. En annan intervjuperson reflekterade över hur mannens kontroll potentiellt kan kommas att stärkas när restriktionerna hävs.

Nu är det som att börja från noll när den här isoleringen kanske släpper, att man vågar sig ut. Det kräver att det blir ytterligare en form av kontroll när det börjar lätta på restriktionerna som det ändå har gjort, att då kan man vara ute och röra på sig, så kan ju förövaren säga att “ja men det är ju oansvarigt”, att man lägger det på personen att “bara för att folkhälsomyndigheten säger det här, men tänker du inte på oss som familj”.

Intervjupersonen ovan resonerar kring hur mannen kan lägga skuld på kvinnan som ett sätt att kontrollera henne när restriktioner hävs. Covid-19 kan tänkas medföra att mannen får fler eller nya anledningar att skuldbelägga kvinnan. Resonemanget återspeglas i en av det tre uppbrottsprocesserna som Holmberg och Enander (2014) beskriver som att bli fri, samt det traumatiska bandet. Skuld känslor är starkt bindande och kan ge kvarhållande effekter. Skuld känslor är även en del i det emotionella bandet och vi menar att det kan innebära att kvinnans beroende till mannen ökar och att den emotionella frigörelsen således försvåras under covid-19. Även utifrån normaliseringsprocessen kan isolering tänkas försvåra för kvinnan att bryta upp. Isoleringen riskerar att medföra att normaliseringsprocessen fördjupas, och att det blir allt svårare för kvinnan att sedan ta sig ut (Lundgren 2004). Eftersom normaliseringsprocessen leder till att våldet ses som något vanligt och normalt kan konsekvensen av att kvinnorna inte kommer i kontakt med kvinnojourerna leda till att det blir ännu svårare för dem att bryta upp från mannen. På kort sikt genom att de inte har samma möjlighet att kontakta kvinnojourerna då de är isolerade tillsammans med den som utsätter dem. På längre sikt genom att de riskerar att fördjupas i normaliseringsprocessen.

Sammanfattningsvis går det att se ett gemensamt mönster i intervjupersonernas svar, den tystnad personalen på kvinnojourerna har upplevt verkar vara påverkad av den isolering som covid-19 har medfört. Detta kan påverka kvinnorna på så sätt att männen får fördjupad kontroll över dem och att normaliseringsprocessen fördjupas. En annan bidragande orsak till tystnaden är att isoleringen potentiellt har resulterat i ökat psykiskt våld, vilket vi kommer redogöra för i nästa del.

Ökat våld och beroende

Som ovan beskrivits riskerar den dubbla isoleringen, som dels sker av männen och dels som en följd av covid-19, att normaliseringsprocessen fördjupas. Då normaliseringsprocessen fördjupas kan även våldet eskalera och bli grövre (Lundgren

2001). För kvinnan kan det innebära att våldet är så normaliserat att hon får svårt att skilja på vad som är godtagbart eller inte i en relation. En av intervjupersonerna trodde särskilt att det psykiska våldet har ökat i och med isoleringen.

Det psykiska våldet som kvinnorna utsätts för i hemmen har troligtvis ökat, vilket också skapar en större isolering och kanske rädsla för att söka hjälp. Alltså hoten kommer ju närmare på något sätt om man inte har så många andra sammanhang att vara i än hemma.

Av citatet kan utläsas att intervjupersonen menar att ökat psykiskt våld och isolering går hand i hand, där det förstnämnda leder till det andra. Dessa två teman är alltså överlappande. Visst stöd för det intervjupersonen uttrycker går att finna i den tidigare forskningen. O'Brien & Ximena Tolosa (2016) diskuterar det strukturella och könsbaserade våldet, och menar att EVD-epidemin orsakade särskilt förödande konsekvenser för kvinnor. Det återspeglas i intervjupersonens resonemang om att kvinnor potentiellt utsätts för ökat psykiskt våld som ett resultat av covid-19. Detta eftersom våldsutsatta kvinnor till följd av covid-19 isoleras i högre utsträckning med sin förövare, och krisen kan således antas ha särskilt förödande konsekvenser för kvinnor även i det här sammanhanget. Även Connor et. al (2020) menar att det könsbaserade våldet antas öka på grund av den isolering som covid-19 medför och på grund av strukturella könsskillnader som råder i samhället. En annan intervjuperson resonerar kring varför våldet kan antas öka under covid-19.

Jag tänker att det har blivit mer press för folk i allmänhet och att det säkert går ut över de kvinnorna som redan är utsatta i relationerna. Pressade situationer som kan öka våldet, eller bidra till att det blir grövre våld, eller öka frustrationen till exempel hos den som är våldsutövare. Vi ser ju ofta att våld har eskalerat när mannen har blivit arbetslös eller kanske gått i pension, att det har hela tiden varit ett systematiskt våld, men kanske inte så grovt, men att det har ökat när mannen förlorar ett sammanhang utanför hemmet.

När ekonomin blir påfrestad av yttre omständigheter under pandemin skulle det i sin tur dels kunna leda till att våldet ökar, och dels till att kvinnan blir ännu mer beroende av mannen. Holmberg och Enander (2014) menar att den våldsutsatta kvinnans beroende av mannen kan innebära att det i sin tur försvårar processen att lämna honom. Beroende är ett av de emotionella band som ingår i det traumatiska

bandet. Genom att detta band stärks, stärks också mannens makt över kvinnan och den emotionella uppbrottsprocessen försvåras. De ekonomiska konsekvenser som covid-19 pandemin eventuellt för med sig kan på sikt komma att försvåra för våldsutsatta kvinnor, genom att deras ekonomiska beroende av mannen förstärks. Det förstärker även kvinnans band till mannen, och försvårar möjligheterna att bryta upp. En av orsakerna till kvinnans beroende av mannen grundar sig i ekonomi, och således kan det finnas ekonomiska orsaker till att kvinnan får ännu svårare att lämna mannen. Om kvinnan till följd av covid-19 blir arbetslös kan det till exempel inte finnas ekonomiska möjligheter för henne att gå. Det kan även vara så att kvinnan upplever skuld gentemot mannen för att han har förlorat jobbet och därför inte lämnar honom, något som intervjupersonen nedan redogör för.

Om kvinnan har förlorat jobbet är hon ännu mer beroende av sin partner ekonomiskt. Om partnern istället är den som har förlorat sitt arbete kanske inte kvinnan vill lämna honom ensam på grund av skuld känslor, eller liknande.

Berkhout och Richardson (2020) redogör för hur strukturella skillnader så som ekonomi påverkar kvinnors utsatthet. En ökad arbetslöshet under covid-19 kan således innebära att kvinnor riskerar att bli mer utsatta. Så som Holmberg och Enander (2014) redogör för, kan ekonomin även innebära att kvinnans beroende av mannen ökar och att det blir svårare för henne att lämna honom. Således går det att anta att covid-19 försvårar kvinnors process att lämna männen. Holmberg och Enander menar även att det är vanligt att det förekommer skuld känslor hos kvinnan. Som intervjupersonen ovan redogör för kan covid-19 medföra att kvinnor känner ytterligare skuld gentemot mannen, och därför inte vill lämna. Resonemanget återspeglas i det som Holmberg och Enander (2014) beskriver som det traumatiska bandet. Beroende beskrivs i det traumatiska bandet som ett sammansatt band där kvinnan är beroende av mannen på grund av såväl ekonomiska som sociala faktorer. Den emotionella frigörelsen, vilket Holmberg och Enander beskriver som kvinnans uppbrottsprocess att bli fri, menar vi kan försvåras genom att hon under covid-19 blir mer ekonomiskt beroende av sin partner. Det kan i sin tur påverka kvinnans förmåga och möjlighet att fysiskt lämna mannen, som är en annan del i uppbrottsprocessen. Vi menar att covid-19 kan försvåra processen att gå på flera nivåer. Vägen till att emotionellt bli fri tycks svårare som ett resultat av covid-19, och

det kan i sin tur försvåra processen att fysiskt bryta upp. Processerna överlappar varandra, vilket kan leda till att kvinnan kan hamna i en djupare beroendeställning som ett resultat av covid-19. Dels på grund av ekonomiska påfrestningar och dels på grund av skuldkänslor.

Mindre uppmärksammat våld

Även detta tema överlappar temat isolering, då intervjupersonerna återkommer till att ett resultat av isoleringen, är att våldet riskerar att uppmärksammas mindre av utomstående som ett resultat av covid-19.

Jag tänker att i och med att man kanske inte träffar lika mycket människor som annars så blir det också färre personer att söka stöd hos eller be om hjälp hos eller att öppna upp sig för. Det gör att man kanske håller det mer för själv.

De våldsutsatta kvinnorna blir mer begränsade i sina hem med sina förövare, och får svårt att träffa andra både på grund av kontrollen av mannen och den isolering som covid-19 medför. Isoleringen som följer av covid-19 gäller i hela landet och innebär således att andra också är isolerade. Folkhälsomyndighetens rekommendationer har inneburit att man ska begränsa sina sociala kontakter, och helst inte umgås med andra utöver det egna hushållet. Detta medför att de flesta människor, mer eller mindre, har begränsat sina sociala kontakter, något som intervjupersonen nedan menar påverkar våldsutsatta kvinnor.

Det begränsar också deras sätt att kunna ta sig ut. Det begränsar på så vis att det är färre utomstående som kan märka att det är en person som eventuellt är våldsutsatt på grund av att man inte har samma kontakt med människor nu.

Intervjupersonen poängterar vikten av att träffa utomstående, något även Holmberg och Enander (2014) menar kan vara avgörande för kvinnans möjlighet att bryta upp från mannen. Som tidigare nämnt genomgår kvinnan tre faser vid ett uppbrott, den ena av dessa faser innebär att bryta upp från mannen, och det fysiska uppbrottet sker ofta i samband med någon sorts vändpunkt. Holmberg och Enander menar att en sådan vändpunkt kan vara utomståendes ingripande. Utifrån detta kan vi anta att covid-19 riskerar att påverka kvinnors möjligheter till denna typ av vändpunkt. På grund av de rikstäckande rekommendationerna riskerar det att bli svårare för våldet

att bli uppmärksammat. Vi menar att det i sin tur kan resultera i att det blir svårare för kvinnor att bryta upp från mannen. En annan konsekvens vi menar att dessa avtagande vändpunkter kan ha resulterat i, är att våldsutsatta kvinnor i högre utsträckning internaliserar våldet som hon utsätts för. Detta eftersom utomstående personers perspektiv har minskat, eller helt avtagit, vilket innebär en potentiellt ökad risk för att hon ser sig själv ur förövarens ögon (Ibid.).

6.2 Covid-19 har försvårat kvinnojourernas arbete

Kvinnjourerna gör skillnad

Hermansson, Lindgren och Tengström (2011) beskriver hur stödet från kvinnojourer har en positiv inverkan på utsatta kvinnors hälsa och situation. Att kvinnojourer fyller en viktig funktion för våldsutsatta kvinnor har även återspeglats från våra intervjupersoner på flera nivåer. En av intervjupersonerna beskrev exempelvis det som hon upplever som kvinnojurens främsta styrka.

Jag skulle säga att kvinnojurens styrka är att man får stöd på riktigt och att vi verkligen finns här för henne. Om hon går tillbaka till mannen förstår vi det, eftersom det är en del av processen. Vi kommer inte förminska henne för det när hon hör av sig igen på något vis. Vi vet att det är ett sätt för henne att hantera situationen.

Enander, Holmberg & Lindgrens (2013) bärande princip om "kvinna till kvinna" innebär bland annat att kvinnojourer ska bygga på solidaritetsdominerande principer, vilket överensstämmer med den bild som vår intervjuperson förmedlar. Det överensstämmer även med Nilsson och Lövkronas (2016) beskrivning av kvinnojurens, och hur dess traditionella roll är att solidarisera sig med den utsatta kvinnan och lyssna till hennes berättelse. Även Helmersson (2017) betonar vikten av kvinnojurens stöd, kvinna till kvinna, och beskriver detta som en grundvärdering i kvinnojourrörelsen. Ytterligare en intervjuperson betonade vikten av, framförallt personalens arbete på kvinnojourerna, i det långvariga arbetet med våldsutsatta kvinnor.

Kvinnorna är ofta osäkra eftersom mannen har plockat av eller förstört deras självkänsla. Vår roll handlar om att hjälpa henne klippa banden och stötta henne i det här, även efter att hon har lämnat. Det handlar om att hjälpa henne hitta sig själv.

Intervjupersonen menar att personalen har en stöttande roll i våldsutsatta kvinnors process att klippa banden med en våldsutövande partner. Personalen på kvinnojourer tycks spela en viktig roll när det gäller uppbrottsprocessens tre faser som Holmberg och Enander (2014) menar att våldsutsatta kvinnor genomgår. Att fysiskt bryta upp, att bli fri och att förstå är faser som kvinnorna genomgår och som kvinnorna enligt intervjupersonen, behöver stöttning i efter att ha levt i en destruktiv relation där deras självkänsla vanligtvis har brutits ned. Kvinnojouren har därför en viktig funktion för kvinnor på ett personligt plan eftersom juren ger kvinnorna direkt stöd under svåra omständigheterna. En annan intervjuerson beskrev även hur en del av kvinnojourens uppdrag är att stötta våldsutsatta kvinnor genom att arbeta för att motverka våld på strukturell nivå.

Det är ju mäns våld som är grunden. Det är det vi är specialister på och det är det vi jobbar på att det inte ska finnas, existera. Och det är ju så många olika faktorer i just det. Det är strukturer i samhället som man behöver jobba med.

Enander, Holmberg och Lindgren (2013) beskriver en bärande princip inom kvinnojour rörelsen som "det personliga är politiskt". Denna princip beskriver hur kvinnojour rörelsens kamp om kvinnors rättigheter har resulterat i lagförändringar på såväl nationell som global nivå, och har skapat en samhällelig förståelse om problematiken som föreligger gällande mäns våld mot kvinnor. Denna princip återspeglas i intervju personens svar, som belyser detta arbete inom kvinnojourerna ännu idag. Vidare beskrev O'Brien och Ximena Tolosa (2016) i sin forskningsartikel hur könsbaserat och strukturellt våld uppenbarade sig under EVD-epidemin. De menade bland annat att det berodde på att samhälleliga strukturer som skapar ojämlikhet mellan könen gav kvinnor sämre förutsättningar och möjligheter att klara sig under epidemin. Resonemangen är intressanta i förhållande till intervju personens svar, eftersom hon menar att en av kvinnojourens uppgifter är att förändra könsstrukturer i samhället. Enligt Jämställdhetsmyndigheten (2020) riskerar våld i nära relationer öka som ett resultat av covid-19, och det är även något som har framkommit i våra intervjuer. En intervjuerson beskrev bland annat hur våld som

polisanmäls ofta är fysiskt våld, men att det psykiska våldet som kvinnorna utsätts för i hemmen troligtvis har ökat som ett resultat av covid-19. Utifrån en sådan utgångspunkt kan kvinnor i Sverige tänkas, precis som kvinnorna under EVD-epidemin, ha sämre förutsättningar och möjligheter att klara sig under covid-19 av två skäl. Till att börja med fyller kvinnojourer en viktig funktion för våldsutsatta kvinnor genom, bland annat, stödsamtal. Lundgren (2004) beskriver hur mannen i en våldsamt relation krymper kvinnans livsutrymme genom kontrollerad isolering och att växla mellan värme och våld och att det är en del i normaliseringen av såväl fysiskt som psykiskt våld. Vidare beskriver Lundgren att dessa kontrollmekanismer är tillvägagångssätt som mannen systematiskt använder för att underordna kvinnan, och vi menar således att de begränsningar som covid-19 har medfört av kvinnojourens arbete är oerhört allvarliga. Detta eftersom de inte har möjlighet att stötta kvinnorna på samma sätt som tidigare, och även eftersom kvinnan inte kan ta sig från den otrygga hemmiljön. Det andra skälet, menar vi, grundar sig i samhälleliga strukturer som till viss mån skapar och reproducerar kvinnans underordning vilket är ett resonemang som anknyter till Enanders (2008) beskrivning av den feministiska förståelsen av mäns våld mot kvinnor. Det strukturella förtrycket kan därmed tänkas ha skapat sämre förutsättningar för våldsutsatta kvinnor att värja sig från våldet som hon utsätts för i sin hemmiljö. Detta eftersom en allvarlig konsekvens av covid-19, som vi tidigare har nämnt, är att hon är isolerad tillsammans med sin föröväre i en mycket högre utsträckning.

Svårigheter att nå ut

Som framgår av den tidigare forskningen fyller kvinnojourer en viktig funktion för våldsutsatta kvinnor på flera nivåer. Ett återkommande tema under våra intervjuer har varit hur kvinnojouren och dess personal har ställts inför flera utmaningar som ett resultat av covid-19. Intervjupersonerna menade bland annat att det har varit svårare att stötta våldsutsatta kvinnor på samma sätt som tidigare. I synnerhet när det gäller att nå ut till kvinnorna.

Det är svårt att nå ut och vi har inte kunnat vara ute och jobba förebyggande på samma sätt. Vi är vana vid att kunna åka ut och vara på plats, vara aktiva, vara ute och informera och finnas där. Nu kan vi inte det och vi når vi inte den stora massan som vi vill göra.

Nilsson och Lövkrona (2016) hävdar att en gemensam utgångspunkt inom feministisk teoribildning är att våld mot kvinnor används som ett redskap att skapa och upprätthålla traditionella könshierarkier. På det här viset upprätthålls således samhällets könsmaktsordning. En stor del av kvinnojourens arbete är att arbeta med förebyggande och uppsökande verksamhet. Detta gör kvinnojourerna av flera skäl. Utifrån ett individuellt perspektiv arbetar kvinnojourerna för att uppmärksamma kvinnor på att organisationerna finns och att det finns stöd att få om man lever i en våldsam relation. På grund av covid-19 menar våra intervjupersoner att den här möjligheten inte finns på samma sätt. Restriktionerna som har införts av regeringen på folkhälsomyndighetens rekommendationer isolerar medborgarna från att röra sig på offentliga platser. Det drabbar såväl våldsutsatta kvinnor som personalen på kvinnojourerna. Detta eftersom personalen inte kan röra sig i miljöer där kvinnorna befinner sig, på samma sätt som kvinnorna inte kan ta sig ut på grund av restriktionerna. Vidare är det uppsökande och förebyggande arbetet viktigt utifrån ett strukturellt perspektiv, vilket Nilsson och Lövkrona (2016) hävdar att feministiska förespråkare menar är viktigt eftersom mäns våld mot kvinnor inte bara är problematiskt på individnivå, utan även på en strukturell nivå. Detta arbete har således, menar vi, blivit lidande på båda nivåer under covid-19, och vi kommer diskutera detta mer utförligt i nästkommande avsnitt.

Minskat preventivt arbete

Återkommande i intervjupersonernas beskrivningar var att det preventiva arbetet har blivit lidande i och med covid-19. Det minskade preventiva arbetet tycks problematiskt eftersom det förebyggande arbetet bland annat handlar om att kvinnojouren ska samverka med, exempelvis, företag och organisationer inom näringslivet.

En så stor del av mitt arbete är förebyggande arbete, och det har inneburit många hinder under corona. Vi har vanligtvis samarbeten med olika arbetsplatser i kommunen, där arbetsplatser hör av sig till oss eftersom man vet, att om man har många anställda, så är det en risk att både förövare och utsatta kvinnor kan finnas i personalgruppen. Sådana aktörer hör inte längre av sig på samma sätt.

En stor del av kvinnojourens arbete är att sprida organisationens budskap samt att arbeta opinionsbildande för att bekämpa våld mot kvinnor. Som en del i arbetet

föreläser personalen på kvinnojourer på skolor, inom vården och på företag. Det preventiva arbetet som intervjupersonen vittnar om återspeglas i Enander, Holmberg och Lindgrens (2013) bärande principer. Kvinnojourers arbete bygger, som tidigare nämnt, på att solidariser sig med den utsatta kvinnan, men även att bedriva oppositionellt arbete. Utifrån våra intervjupersoners svar tycks det oppositionella arbetet, i form av att sprida kunskap om våld i nära relationer, ha begränsats under covid-19. Det går att tyda hur kvinnojourerna som ingår i den här studien har haft, och fortfarande har, svårigheter med att upprätthålla det arbete som Enander, Holmberg och Lindgren (2013) menar är bärande element för kvinnojourrörelsen. Under våren när covid-19 slog till explosionsartat förutspådde Jämställdhetsmyndigheten (2020) att samhället skulle behöva förbereda sig för att kvinnor och barn skulle komma behöva stöd och skydd som en konsekvens av covid-19, och att konsekvenserna av det ökade våldet skulle hanteras akut men även för lång tid framöver. Det arbete som kvinnojourerna bedriver i form av att föreläsa och utbilda näringsidkare inom arbetslivet syftar till att exempelvis arbetsgivare ska ha möjlighet att uppmärksamma våldsutsatta kvinnor på arbetsplatsen. Genom att arbetsgivaren uppmärksammar en våldsutsatt kvinna kan det tänkas stötta henne i uppbrottsprocesserna. Det fysiska uppbrottet präglas, som tidigare nämnt, av vändpunkter som Enander och Holmberg (2014) menar kan vara avgörande för huruvida en våldsutsatt kvinna väljer att lämna sin förövare eller inte. Vi menar därför att arbetsgivaren kan spela en viktig roll i vändpunkten, som i ljuset av covid-19 har gått förlorad. Eftersom covid-19 begränsar kvinnojourens möjligheter till detta arbete, kan det tänkas ge konsekvenser på lång sikt. Detta eftersom färre kvinnor kan tänkas uppmärksammas på grund av att arbetsgivaren inte har kunskap om vilka varningstecken som kan tyda på att en kvinna utsätts för våld, och som minskar hennes möjlighet till hjälp.

Stödsamtal via telefon

En utmaning som intervjupersonerna återkommande har beskrivit är att stödsamtal till följd av covid-19 allt som oftast får ske över telefon. Intervjupersonerna menar att det är positivt att det överhuvudtaget är möjligt att ha kontakt via telefon, men att det också är väldigt svårt och påverkar kvalitén på kontakten med kvinnorna.

Det påverkar ju dels på ett sånt sätt att vi har telefonsamtal nu med våra stödsökande. Att vi inte kan ta emot massa nya kvinnor på vårt kontor hela tiden. Vi är en för liten verksamhet och vi kan inte utsätta varken oss själva eller dom för den risken som det skulle innebära att ta emot dom som vanligt.

Intervjupersonen menar att telefonsamtalen är problematiska av flera skäl. Framförallt eftersom det skapar en otrygghet för kvinnorna. Liknande resonemang hade även en av våra andra intervjupersoner, som även hon menade att det är svårt att stötta kvinnorna när de inte kan träffas på samma sätt som vanligt.

Det är svårt att hitta en lösning när man inte kan ha kontakt som vanligt, och kunna ge stöd och råd så som man vill. Det blir ju svårt att hjälpa till, när de till exempel ringer och säger att dom inte kan prata så länge. Kvinnor som är normaliserade i en relation har svårare att komma ifrån förhållandet, och för att hjälpa dom med det krävs motivationsarbete. Samtal. Det kan vi inte göra på samma sätt nu. Vi får inte möjlighet till det när dom är så begränsade hemma.

Som tidigare har nämnts i den här studien, är isolering av våldsutsatta kvinnor en stor konsekvens av covid-19. Det resulterar inte bara i att kvinnorna är instängda med sin förövare, utan det innebär också att de isoleras från omgivningen. Att ringa ett telefonsamtal till kvinnojouren utan att bli upptäckt av sin partner, vittnar våra intervjupersoner om att det är svårt. Det leder i vissa fall till en minskad kontakt mellan den våldsutsatta kvinnan och kvinnojouren, men också till att en del kvinnor inte kan eller vill öppna upp sig på samma sätt som vid fysiska möten. Samtal är också viktiga enligt intervjupersonen eftersom kvinnor som är normaliserade i en relation ofta har svårt att, både komma till insikt om våldet men också att fysiskt lämna förövaren. Lundgrens (2004) normaliseringsprocess innebär att gränser i en våldsam relation förskjuts och suddas ut och normaliseringsprocessen är en del i kvinnans överlevnadsstrategi. Kvinnojourens motivationssamtal går ut på att bryta normaliseringen av våldet. Utifrån intervjupersonens svar kan covid-19 på så vis ha begränsat kvinnojourens möjlighet att stötta våldsutsatta kvinnor i normaliseringsprocessen eftersom majoriteten av samtalen sker över telefon. Kvinnorna är mer sårbara genom att samtala på det här sättet eftersom de riskerar bli upptäckta av sin partner. Telefonsamtalen är även problematiska eftersom kvinnorna

tvingas samtala om våldet som de utsätts för i samma miljöer som våldet potentiellt har ägt rum.

Jag tänker att det finns en funktion med att kunna prata om någonting otryggt på en trygg plats. Och är det så att man förknippar sitt eget hem med otrygghet så kan det vara väldigt svårt att öppna upp kring de här sakerna, som man kanske egentligen vill öppna upp om.

Holmberg och Enander (2014) beskriver hur rädsla är ett av de emotionella banden i det traumatiska bandet. Rädslan kan vara närvarande under alla stadier i en relation. Utifrån intervjupersonens svar kan covid-19 vara en anledning till att rädslan hos våldsutsatta kvinnor har fördjupats ytterligare. Detta eftersom kvinnan i isoleringen med sin partner kan känna sig mer övervakad än tidigare. Det kan i sin tur resultera i att kvinnorna inte har möjlighet att öppna upp sig på samma sätt som vanligt till följd av förändrade tillvägagångssätt för stödsamtal samt att kvinnan eventuellt befinner sig i en otrygg miljö. Vidare beskriver en annan intervjuperson hur en utmaning för kvinnojouren under covid-19 har varit att motivera kvinnor som är skyddsplacerade av socialtjänsten.

I den skyddade delen av verksamheten kan man märka av att kvinnor har "dragit corona-kortet" lite om man inte vill göra någonting. Det kan vara en utmaning som har funnits sedan tidigare visserligen. Jag vet att vi har någon kvinna som har social fobi i grunden, och då har inte hon behövt jobba på det eller utmanas eftersom hon inte ska exponeras i offentligheten på samma vis.

Intervjupersonen beskriver även en stor utmaning under covid-19 i att stötta skyddsplacerade kvinnor att anpassa sig till den nya och utmanande situationen.

Vi har också någon förälder som har bott hos oss som har haft svårt att anpassa sig och ställa om, eftersom det är en jättestor utmaning att bli placerad givetvis. Då har hon kanske velat ligga hemma i sängen med barnen till exempel. Och då har barnen inte behövt gå till skolan eftersom mamman menat på att dom ändå inte ska vara där på grund av corona. Men det är ju skolplikt.

Vidare säger intervjupersonen att kvinnorna kanske hade gjort likadant om det inte hade varit för covid-19, men att de i ett sådant läge hade behövt använda sig av andra argument. Utifrån det här resonemanget kan kvinnor som är skyddsplacerade tänkas ha ännu svårare att anpassa sig till sin nya livssituation som ett resultat av covid-19. Dels eftersom kvinnorna blir ännu mer isolerade i sina boenden, men även eftersom personalen på kvinnojourerna inte har möjlighet att motivera dem på samma sätt som före covid-19. Detta kan tänkas problematiskt utifrån Holmberg och Enanders (2011) uppbrottsprocesser, där en av processerna handlar om det fysiska uppbrottet från en våldsutövande partner. Det fysiska uppbrottet präglas av vändpunkter, såsom att hon har utsatts för en grövre misshandel. En sådan företeelse kan således ligga till grund för att en kvinna har placerats i ett skyddat boende av socialtjänsten. Med det sagt, betonar Holmberg och Enander hur uppbrottsprocesserna hänger ihop vilket emotionellt stadiet om en kvinna befinner sig i. Holmberg och Enander betonar hur en kvinna fysiskt kan lämna en partner, men fortfarande inte har frigjort sig emotionellt från honom. Det är en process som tar väldigt lång tid. En kvinna som fysiskt har lämnat sin förövare, kan fortfarande känna starka kärlekskänslor för honom. Ett genomgående tema i våra intervjuer har varit hur personalen beskriver att deras arbete till stor del går ut på att stötta kvinnorna i den här processen. I det skyddade boendet beskriver intervjupersonen två exempel på hur kvinnor använder sig av covid-19 som ursäkt för att isolera sig ytterligare. Dessa kvinnor kan tänkas gå igenom emotionella stadier som de behöver hjälp att ta sig igenom, men som covid-19 begränsar möjligheterna till såtillvida att personalen på kvinnojourerna inte kan stötta den våldsutsatta kvinnan som isolerar sig i det skyddade boendet i samma utsträckning.

Ett mönster som återkommande har upprepats i intervjuerna i den här studien, är att det har varit svårt att nå ut till våldsutsatta kvinnor samt att en stor svårighet är att föra stödsamtal över telefon. En del av intervjupersonerna menade dock att de fortfarande till viss del har möjlighet att träffa kvinnorna fysiskt.

Vi har jättestora och fina lokaler här. Det har hjälpt till mycket, för jag har ändå kunnat fortsätta ha många av mina stödsamtal. Sen om kvinnorna har haft sjuka barn till exempel, då har vi fått hitta andra sätt att träffas. Vi har träffats på lekplatser, eller någon annanstans utomhus.

Intervjupersonen beskriver hur personalen på kvinnojouren inte har behövt övergå helt och hållet till telefonsamtal, eftersom de har möjlighet att träffas trots restriktionerna. Det är intressant utifrån en organisatorisk utgångspunkt, eftersom detta kan tänkas bero på vilka förutsättningar olika kvinnojouren runt om i Sverige har. Nilsson och Lövgren (2016) beskrev hur det både krävs ekonomiska och politiska incitament för att kvinnojouren ska kunna bedrivas, och att det ser olika ut i olika kommuner. Det här är även någonting som flera intervjupersoner har tagit upp, nämligen att alla jouren arbetar olika eftersom alla har olika förutsättningar. En intressant reflektion som går att dra utifrån våra intervjupersoners resonemang om att de till viss del har kunnat fortsätta bedriva sina stödsamtal fysiskt, beror potentiellt på kommunens storlek, antal invånare och- eller tillgång till resurser. Utifrån ett sådant perspektiv är det intressant att fundera över om och i vilken utsträckning organisatoriska aspekter påverkar kvinnojourens förutsättningar och möjligheter att stötta våldsutsatta kvinnor i normaliserings- och uppbrottsprocesser under covid-19. Att kunna träffas fysiskt tycks onekligen ha stor vikt och påverkan i kvinnojourens arbete med våldsutsatta kvinnor. Inte minst är en intresseväckande tanke hur våldsutsatta kvinnor som inte har en kvinnojour att vända sig till i sin kommun, har klarat sig under covid-19 pandemin. I följande undertema som vi har definierat för den här studien, beskriver intervjupersonerna på vilka sätt de har försökt hitta nya vägar för att nå ut och stötta kvinnorna. Som framkommer nedan, ligger en stor svårighet i att inte kunna möta kvinnorna fysiskt.

Utökade kontaktvägar

Som har nämnts i avsnittet ovan, har en utmaning för personalen på kvinnojouren varit att nå ut till våldsutsatta kvinnor under covid-19. För att möta den här utmaningen har flera av våra intervjupersoner beskrivit, och vittnat om olika sätt de har försökt ställa om sina verksamheter. Detta representerades av en av våra intervjupersoner, som beskrev hur de har försökt hitta nya vägar för att nå ut till utsatta kvinnor.

Vi hade utökade kontorstider för att kunna ta emot kvinnor om det var så att de skulle komma och knacka på dörren. Vi öppnade även en chattverksamhet. Vi ingick samarbete med alla apotek i stan tillsammans med socialtjänsten. Det innebär att man kunde säga ett kodord på apoteket för att apotekspersonalen i sin tur skulle kunna ta ärendet vidare till socialtjänsten eller till oss.

Åtgärder som utökade kontakttider för att möta våldsutsatta kvinnor under covid-19 har varit ett genomgående tema under våra intervjuer. Flera av intervjupersonerna har beskrivit hur de har försökt kommunicera allt mer via sociala medier såsom Facebook, Instagram och via sina hemsidor. Detta för att nå ut med ökade öppettider och att chattverksamheten är tillgänglig så att kvinnorna ska veta att dem kan höra av sig till jouren online. En intervjuperson beskrev även hur deras jour utökade kontaktvägar genom en sms-telefon.

Vi har ju också försökt att utöka kontaktvägarna till oss under corona. Det vi har märkt störst positiv effekt av är att vi har skaffat en sms-telefon, som man bara kan smsa till och vi ringer aldrig upp någon från den utan bara via sms. Och där har vi fått väldigt många nya kontakter.

Av den personal som intervjuats för den här studien framkommer således att kvinnojouren på flera sätt har försökt hitta vägar för att nå ut till våldsutsatta kvinnor som är isolerade i sina hemmiljöer. En problematik som har uppmärksammats i samband med dessa nya vägar, är att dessa kontaktvägar inte är tillgängliga för alla. En intervjuperson beskriver hur det är positivt att många kvinnojouren verkar ha utökade sina kontaktvägar, men att det är väldigt olika beroende på olika förutsättningar hur kvinnorna kan ta till sig informationen.

Jag tänker att det finns vissa grupper som vi inte når ut till i lika stor utsträckning och vissa som vi inte når ut till alls. En del kommer vanligtvis till oss via någon annan verksamhet. SFI-lärare eller en handläggare på arbetsförmedlingen eller så som man får hjälp av att komma till oss. Och det har det varit mycket mindre av nu. Jag tänker att det finns flera grupper som behöver någon som hjälper dem för att kunna söka hjälpen.

Berkhout och Richardson (2020) menar att covid-19 förstärker redan befintlig ojämlikhet i samhället. Deras resonemang återspeglas i intervjupersonens svar,

eftersom faktorer såsom etnicitet, språkförbristningar och utbildningsnivå i det här fallet kan vara faktorer som påverkar huruvida våldsutsatta kvinnor kan ta till sig av den hjälp som finns att tillgå. Denna problematik föreföll redan före utbrottet av covid-19, men kan tänkas ha fördjupats ytterligare. Detta eftersom tillgång till information är oerhört viktigt av flera skäl. Dels för att kunna skydda sig och inte exponeras i onödan av sjukdomen, men också för att kunna få tillgång till den information som kvinnojourerna går ut med gällande exempelvis chattider. Ytterligare en intervjuperson resonerade kring hur olika förutsättningar påverkar hur våldsutsatta kvinnor drabbas som ett resultat av covid-19.

En del kvinnor som har kommit till oss har ju inte ens fått informationen eller kunnat ha möjlighet att ta till sig all information. Jag menar även om den finns på olika språk, det är jättebra, men det är också många kvinnor som kanske har någon form av intellektuell funktionsnedsättning och som inte kan ta till sig information på grund av det. Eller som behöver få det förklarat på ett annat sätt.

Utifrån intervjupersonernas resonemang spelar det således ingen roll hur mycket kvinnojourer förmedlar sitt budskap via olika plattformar om kvinnorna inte kan ta till sig av informationen. Ytterligare en problematik, som också redan är existerande, men som kan ha fördjupats som ett resultat av covid-19, är kvinnojourernas förmåga att ta emot kvinnor med olika typer av fysiska eller psykiska problem.

Vi lämnar ingen oavsett om det är så att någon är sjuk eller om man har ett missbruk eller är psykiskt sjuk. Då tar vi inte emot kvinnan men vi kan hjälpa på andra sätt. Men dom kan inte bo i vårt boende just för att vi har barn, och det är inte bemannat dygnet runt. Och då kan det bli en risk om dom bor här. Men då har vi samverkan med socialtjänst och polis och liknande för att kunna hjälpa dom rätt så att dom inte faller mellan stolarna. Det är det som är så lätt hänt annars.

Problematiken som intervjupersonen beskriver återspeglas i det som Nilsson och Lövgren (2016) menar att svenska kvinnojourer tampas med, vilket är att det saknas resurser och kompetens på en del kvinnojourer att bemöta kvinnor som inte talar svenska, har ett drogberoende eller är psykiskt sjuka. Nilsson och Lövgren menar att sådana organisatoriska problem är problematiska, eftersom det kan leda till att

kvinnor inte tar sig ur en våldsamt relation i tid. Det här tycks vara en gråzon inom kvinnojourerörelsen, då personalen på kvinnojourer inte kan stötta alla typer av våldsutsatta kvinnor i normaliserings- och uppbrottsprocesser. Den här problematiken är inte ett resultat av covid-19, utan är ett övergripande problem inom kvinnojourerörelsen. En annan aspekt, som vi menar är viktig att lyfta, är hur en del av våra intervjupersoner har beskrivit deras kvinnojourer och således vilka grupper som tas emot.

Vi vänder oss till alla som identifierar sig som kvinnor som upplever att dom blir utsatta för våld eller förtryckta på något sätt av sin partner. Vi jobbar med mäns våld mot kvinnor, och syftet till att vi vill uttrycka det på det sättet är just för att synliggöra att det framförallt är män som utsätter kvinnor. Men vi tar självklart också emot kvinnor som lever i samkönade relationer.

Denna beskrivning av kvinnojouren återspeglas i det som Nilsson och Lövkrona (2016) menar är den traditionella feministiska utgångspunkten för kvinnojourer. Utgångspunkten är att det är män som utövar våldet, och att det är kvinnorna som är offren. Liksom Nilsson och Lövkrona menar vi att en sådan könsstereotypisk utgångspunkt kan vara problematisk för, bland annat, transkvinnor och ickebinära som söker skydd på kvinnojourer med en könsseparatistisk inriktning. Det riskerar att utestänga människor som är i behov av hjälp och kan tänkas vara särskilt problematiskt under covid-19. Människor som inte identifierar sig med sitt biologiska kön och som lever i våldsutsatthet är redan enligt Nilsson och Lövgren (2016) en grupp som faller mellan stolarna. Detta eftersom de inte tillhör en stereotypisk norm och således inte passar in i organiseringen av den könsseparatistiska kvinnojouren. Detta går att problematisera utifrån Enander, Holmberg och Lindgrens (2013) bärande principer om "kvinna till kvinna" då principen bygger på att kvinnojouren ska bygga på solidaritetsdominerande principer och ta avstånd från hierarkiska relationer. Genom att organisera en verksamhet som utesluter minoritetsgrupper, uppfylls inte Enander, Holmberg och Lindgrens bärande princip. Viktigt att poängtera, är att det här inte är ett resultat av covid-19. Det är en problematik som förekom även före covid-19, men kan tänkas ha fördjupats under krisen.

Samverkan

För att möta våldsutsatta kvinnor behöver kvinnojourer samverka med, exempelvis, socialtjänsten. Covid-19 kan tänkas ha försvårat kvinnojourers samverkansprocesser

med socialtjänsten. Det kan tänkas innebära konsekvenser för den våldsutsatta kvinnan eftersom kvinnojourer och socialtjänsten många gånger måste hjälpas åt. Samverkansprocesser med socialtjänsten, menar flera av våra intervjupersoner, är något som har försvårats under covid-19.

[...] när det är mycket sjukfrånvaro på socialtjänsten till exempel. Då är det svårt att hitta rätt personer och då får vi jobba extra med att nå människor. Kunna koppla samman rätt personer så att kvinnorna får det stöd som dom har rätt till.

I det här sammanhanget står kvinnojouren inför en utmaning, eftersom jourerna till viss mån är beroende av socialtjänsten. Helmersson (2017) beskriver hur socialtjänstlagens utformning på senare år har riktat kommunala specialenheter mot våldsutsatta kvinnor och att dessa skiljer sig från de traditionella idéerna som kvinnojouren grundar sig på. Kvinnojourer har knutits tätare med socialtjänsten genom att jourerna exempelvis måste skriva avtal med socialtjänsten för att kunna ta emot våldsutsatta kvinnor i skyddade boenden. Kvinnojouren är således beroende av samverkan med socialtjänsten. Vi menar att försvårad samverkan mellan kvinnojourer och socialtjänsten kan tänkas innebära särskilda konsekvenser för de personer som jourerna inte har egna resurser och- eller kompetens att hjälpa. En annan konsekvens som det försvårade samverkansarbetet tycks ha inneburit är att exempelvis skyddsplacerade kvinnor upplever att processer går långsamt och att det tar lång tid att få kontakt med rätt personer.

Jag har upplevt en mycket större frustration hos de kvinnor som bor hos oss. Framförallt kring att det går långsamt. Dom har varit upprörda och frustrerade. Hela samhället har ju påverkats av det här.

Samverkansarbetet som tycks ha försvårats som ett resultat av covid-19 tycks ha påverkat våldsutsatta kvinnor i den mån att processer där socialtjänsten är involverad tar längre tid. Det kan tänkas påverka kvinnojourens förmåga att stötta våldsutsatta kvinnor på flera nivåer. Vi menar att det är en viktig del av såväl kvinnojourens som socialtjänstens uppdrag att fånga upp kvinnor när de tar steget och söker stöd. Försvårad samverkan kan tänkas innebära, på grund av resursbrister eller sjukfrånvaro, att man inte kan ge tillräckligt stöd för kvinnan som söker hjälp eller att man missar att fånga upp dem i tid. Det kan också tänkas innebära att

kvinnjourerna får svårare att stötta våldsutsatta kvinnor att bryta normaliseringen av våldet som de utsätts för. Lundberg (2004) beskriver hur våldet blir en normal del av kvinnans tillvaro i normaliseringsprocessen, och kvinnojourens uppgift att försöka bryta normaliseringen. Om kvinnojourer och socialtjänsten inte fångar upp den våldsutsatta kvinnan i tid, kan kvinnan tänkas stanna kvar hos den våldsutövande mannen vilket kan innebära att normaliseringsprocessen fördjupas. Mot bakgrund av detta, menar vi att det är oerhört viktigt att fånga upp kvinnor som har vänt sig till en kvinnojour eller till en annan myndighet för att få hjälp. Eftersom samverkan tycks vara en stor del i arbetet att hjälpa och skydda våldsutsatta kvinnor, kan covid-19 således begränsa kvinnojourers, och socialtjänstens, möjligheter att bryta normaliseringen av våldet.

En försvunnen mötesplats

I flera av intervjuerna framkommer att covid-19 har haft stor påverkan när det gäller kvinnojourens möjligheter att stötta våldsutsatta kvinnor genom stödsamtal. Dessa stödsamtal bedrivs mestadels, som tidigare har nämnts, över telefon. Det förefaller problematiskt av flera skäl. En av intervjupersonerna beskrev problematiken utifrån det faktum att det är viktigt att kunna samtala genom kroppsspråk.

Om jag pratar med en kvinna över telefon så kan jag inte erbjuda samma stöd genom mitt kroppsspråk. Hon har ingen aning om hur jag ser ut när jag pratar med henne och jag tror att det ligger väldigt mycket i hur man betar sig när man pratar med en kvinna. Att hon ser att jag tar det på allvar på andra sätt än vad jag säger.

Även en annan intervjuperson betonade vikten av att kunna träffas fysiskt som en del av det stödjande arbetet med våldsutsatta kvinnor.

Det är jätteviktigt. Jätteviktigt. Dom behöver ofta fysisk närhet och känna att någon finns där för henne, för dom är otroligt ensamma som befinner sig i dom här relationerna.

Intervjupersonernas resonemang om vikten av att träffas, att se varandra, röra vid varandra och visa att man finns där för kvinnan som är våldsutsatt tycks vara oerhört viktigt. Restriktionerna som har införts kan således tänkas ha begränsat kvinnojourens möjligheter att stötta våldsutsatta kvinnor i såväl Lundbergs (2004) normaliseringsprocess som Holmberg och Enanders (2011) uppbrottsprocesser.

Detta eftersom kvinnojouren som mötesplats tycks ha en funktion i sig självt. Den kan till exempel till viss mån tänkas kunna bryta isoleringen som våldsutsatta kvinnor befinner sig i. Lundberg beskriver hur kvinnor ofta styrs genom kontrollerad isolering och att den våldsutövande mannen växlar mellan våld och värme. Kvinnans referensramar blir således begränsade och hennes egna tankar, känslor och handlingsförmåga krymps och förminsкас. Lundberg beskriver även att kvinnor som lever i våldsutsatthet, på grund av normaliseringsprocessen, till slut kan använda sig av isoleringen för att ingen annan ska få reda på våldet. Det är synnerligen allvarligt, och vi menar att det här kan tänkas ha förvärrats under covid-19. Kvinnojouren som mötesplats är viktig för att kvinnan ska ha en plats att gå till för att samtala om sin livssituation, men också för att komma ifrån den destruktiva hemmiljön. Förutom hur kvinnojouren som mötesplats har begränsats, berättade även en annan intervjuperson om en annan typ av mötesplats, för våldsutsatta kvinnor som har barn, kan ha kommit att begränsas.

[...] man stänger mötesplatser för barn. Man får inte komma ut och få den här möjligheten att prata, att se, att känna och reflektera över sin situation och kanske någon annan ser tecken på att man mår dåligt.

På grund av covid-19 och samhällsliga restriktioner är det inte längre möjligt att träffas i samma sociala kontexter som tidigare. Utifrån Holmberg och Enanders (2011) uppbrottsprocess om det fysiska uppbrottet är ingripande av utomstående personer exempel på en vändpunkt som kan vara ett avgörande stöd för kvinnor i uppbrottsprocessen. Detta ingripande av utomstående kan leda till såväl bestående uppbrott som tillfälliga uppbrott. Heimer, Björck och Kunosson (2014) beskriver att tillfälliga uppbrott är en del av den fysiska uppbrottsfasen eftersom det ger kvinnan andrum och tillfälle att reflektera över sin situation. Dessa funktioner har således begränsats till följd av restriktionerna. Än mer allvarligt är att kvinnorna kan tänkas begränsa sig själva genom att isolera sig ytterligare. När kvinnan inte får möjlighet att komma ifrån hemmet och träffa personalen på kvinnojouren eller kanske en förälder till sitt barns kompis, kan hon tänkas utestängas ytterligare från sitt sociala nätverk. Den våldsutövande mannen blir hennes enda referensram i ännu högre utsträckning än tidigare och covid-19 kan således öka isoleringen ännu mer, eftersom kvinnan inte får något socialt utbyte eller uppmärksammas av utomstående (Lundberg, 2004). En

annan problematik som rör våldsutsatta kvinnors begränsning under covid-19 lyfts av en intervjuperson, och handlar om volontärverksamheten på jourerna.

Det som har märkts av nu är att vi har en volontärgrupp där en viss del har varit aktiva i många år. Vissa är kanske i riskgrupp eller har partners i riskgrupp på något sätt, och det har gjort att nästan ingen har velat vara kontaktperson. Man har inte velat gå ut och ta en fika eller träffas hemma hos kvinnan. Kvinnan blir på så sätt isolerad och det är ett stort hinder.

Intervjupersonen beskriver hur ideella krafter är ett viktigt komplement i kvinnojouren. Även en annan intervjuperson resonerade kring det.

Ideella som jobbar hos oss har inte några former av stödsamtal utan dom fungerar som en härlig medmänniska som man kan få en liten slags normalitet av. Som man kan umgås och ha kul med bara. Det är otroligt värdefullt att kunna erbjuda det och att dom kan prata med någon om någonting annat än våld.

Ideella krafter är således viktiga för att kunna erbjuda våldsutsatta kvinnor en annan typ av stöttning än den som personalen på kvinnojouren erbjuder. I den öppna verksamheten är volontärerna viktiga eftersom de anordnar olika typer av gemensamma sammankomster och aktiviteter, som kvinnorna kan ansluta sig till förutsättningslöst. Även i den skyddade verksamheten är volontärerna viktiga, eftersom det kanske är den enda sociala kontakten som en skyddsplacerad kvinna har utöver den kontakt hon har med kvinnojouren, och andra myndigheter såsom socialtjänsten. En kvinna som är skyddsplacerad kan ha hamnat i en okänd kommun utan några kopplingar till den byggd hon placerats i. Hon är således oerhört begränsad, och kontaktperson beskrivs i det här sammanhanget ha stor betydelse för hur hon ska kunna anpassa sig till den livssituationen. Utifrån de emotionella banden i det traumatiska bandet, kan en kvinna som har brutit upp fysiskt med en våldsförövare fortfarande känna starka kärleks- och skuld känslor, bland annat, trots att hon har lämnat mannen (Holmberg & Enander, 2011). Utifrån intervjupersonernas svar kan volontärerna tänkas spela en viktig roll i våldsutsatta kvinnors situation efter att de har tagit sig ur en våldsam relation.

De försvunna mötesplatserna kan tänkas vara problematiskt på flera nivåer. Utifrån en kortsiktig utgångspunkt kan restriktionerna och således begränsade

mötesplatser påverka det akuta stödet och hjälpen våldsutsatta kvinnor är i behov av. Detta eftersom personalen på kvinnojouren inte träffar kvinnorna fysiskt, och inte heller andra utomstående som under andra omständigheter potentiellt hade kunnat upptäcka våldet. Volontärverksamheten har även begränsats, vilket är ytterligare en social kontakt som har frångått våldsutsatta kvinnor till följd av covid-19. Utifrån en långsiktig utgångspunkt kan försvunna mötesplatser också påverka våldsutsatta kvinnor på grund av isoleringen, och att det i sin tur riskerar att kvinnorna hamnar i ett djupare beroende av sin partner. Ett beroende som i ett senare skede, även när covid-19 är över, kan tänkas ännu svårare att bryta.

7. Sammanfattande slutsatser och diskussion

Syftet med vår studie var att undersöka hur personalen på kvinnojourer upplever att våldsutsatta kvinnors situation har påverkats av covid-19. Vidare var syftet även att analysera vad covid-19 har fått för konsekvenser för personalens förmåga och möjligheter att stötta våldsutsatta kvinnor under normaliserings- och uppbrottsprocesser. Våra frågeställningar har riktat fokus mot hur personalen på kvinnojourer beskriver att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19 samt hur det har påverkat personalens möjligheter att erbjuda våldsutsatta kvinnor skydd och stöd under kvinnans process att lämna en våldsam relation.

Utifrån den första frågeställningen, som handlar om hur personalen upplever att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19, pekar studiens resultat på att våldsutsatta kvinnor har påverkats negativt av covid-19. Av resultatet framkommer att personalen på kvinnojourerna upplever att det har blivit tyst på jourerna, och att det kan bero på att kvinnor isoleras i allt högre utsträckning i sin hemmiljö. Isoleringen tenderar i sin tur riskera ökat våld mot den redan utsatta kvinnan. Isoleringen kan även resultera i ett mer djupgående beroendemönster till den våldsutövande partnern, vilket vi menar är extremt allvarligt. I inledningen av den här studien beskrev vi hur Folkhälsomyndigheten förutspådde att kvinnojourer har belastats hårt under covid-19. Som framkommit av våra intervjuer, upplever inte personalen på kvinnojourerna att de har ett ökat tryck som ett resultat av covid-19, utan snarare tvärtom. Med det sagt, innebär inte det minskade trycket på kvinnojourerna en minskad problematik. Det är även någonting som samtliga intervjupersoner är tydliga med. Isoleringen skapar konsekvenser i form av potentiellt ökat våld och förtryck, och minskade sociala kontakter. Det kommer även sannolikt innebära konsekvenser för kvinnorna när restriktionerna hävs. Detta eftersom kvinnornas beroendemönster potentiellt kan ha ökat under isoleringen.

Med den andra frågeställningen ämnade vi undersöka hur covid-19 har påverkat personalens möjligheter att erbjuda våldsutsatta kvinnor skydd och stöd under processen att lämna relationen. Utifrån resultatet framkommer att personalen till följd av covid-19 har stött på flera utmaningar som har kommit att påverka deras möjligheter att stötta kvinnorna. Dels har covid-19 medfört svårigheter för kvinnojourerna att nå ut både till den breda massan och till individen. Att sprida

kunskap, väcka opinion och nå ut med information om kvinnojourernas arbete är en grundläggande del i kvinnojourströrelsen, men som har begränsats på grund av covid-19. Även på individnivå har möjligheten att nå kvinnor försvårats. Det medför att kvinnojourerna riskerar att inte komma i kontakt med de kvinnor som behöver stöd, vilket i sin tur riskerar att medföra att normaliserings- och uppbrottsprocesser fördjupas. Det har även påverkat personalens möjligheter att nå ut till de kvinnor som redan innan pandemin har varit svåra att nå. Covid-19 har också påverkat personalen på kvinnojourers arbete på så sätt att de har behövt förändra sina arbetssätt genom att exempelvis låta fler stödsamtal ske över telefon istället för fysiska möten. Utifrån vårt resultat går det att se att fysiska möten har en viktig funktion i personalens arbete, och även vad gäller kvinnans möjligheter till uppbrott. Covid-19 har således medfört att personalen på kvinnojourer har behövt hitta nya kontaktvägar för att kunna fortsätta stötta kvinnor, exempelvis genom nya chatt- och smsfunktioner.

Avslutningsvis pekar studiens resultat på att situationen för våldsutsatta kvinnor under covid-19 allvarligt har försvårats. Covid-19 pandemin tycks ha genererat i såväl direkta konsekvenser för den enskilda kvinnan som indirekta konsekvenser som kan ta sig uttryck på lång sikt. Den primära svårigheten som kvinnojourerna, och samhället, just nu står inför är att stötta kvinnor som är isolerade i sina hem och som löper större risk att utsättas för både utökat och grövre våld. Kvinnojourernas arbete med att bryta isoleringen och stötta kvinnorna i normaliserings- och uppbrottsprocesser tycks således viktigare än någonsin. Med det sagt, bär inte kvinnojourerna ansvaret på egen hand. Arbetet med att stötta kvinnor på långt sikt i efterdyningarna av covid-19, menar vi, kommer innebära ökade krav på samverkan och ansvarstagande från flera samhällsinstanser. Detta för att bryta isoleringen av *alla* typer av våldsutsatta kvinnor som kan ha hamnat i ett djupare beroende till sin partner.

7.1 Studiens tillförlitlighet och övriga reflektioner

Den här studien handlar om individuella uppfattningar om hur personalen på kvinnojourer uppfattar att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19 - alltså om intervjupersonernas egna tankar kring våldsutsattheten hos kvinnor i förhållande till covid-19 samt egna utmaningar i arbetet med dessa. Vår utgångspunkt i analysen har således varit vad våra intervjupersoner *säger* att de gör. Inom ramen för vår

undersökning har vi inte haft möjlighet att kontrollera om det som intervjupersonerna säger speglar hur det ser ut i verkligheten.

Som en del av slutdiskussionen bör poängteras att vi är socionomstudenter och vår förförståelse kan ha präglat studiens formulerade frågeställningar såväl som vår analys av empirin. Det teoretiska ramverk som vi har utgått från kan även diskuteras och ifrågasättas. Detta eftersom det är en central del i studien som har styrvt vår tolkning av materialet. Genom att utgå från andra frågeställningar och andra teorier, hade vi sannolikt funnit andra strukturer i den insamlade empirin. Det hade således troligtvis genererat andra svar på hur intervjupersonerna har arbetat under covid-19. Bland annat hade det varit intressant att undersöka hur professionella ideal och utbildning påverkar personalens syn hur deras arbete har påverkats av covid-19. Under tiden som vi har skrivit den här studien, befinner vi oss fortfarande i en pågående pandemi. Det innebär att vi inte kan dra säkra slutsatser av vårt resultat, eftersom vi fortfarande befinner oss i pandemin. Vi kan således inte med säkerhet veta om de resultat vi har kommit fram till är ett tillförlitligt resultat på lång sikt. Med det sagt, är vår förhoppning att studiens resultat kan bidra med nya infallsvinklar och vara en språngbräda för fortsatt forskning när det gäller kvinnors våldsutsatthet och kvinnojourers arbete i förhållande till covid-19. I nästa del ger vi förslag på hur den här studien kan vara vägledande för framtida forskning, och hur den skulle kunna se ut.

7.2 Förslag till vidare forskning

Under studiens gång har flera intressanta spår för framtida forskning uppdagats. I den här studien har vi intervjuat personal på sju kvinnojourer. I en uppföljande studie hade det varit intressant att genomföra en studie som öppnar för fler jämförelser och möjligheter att dra generella slutsatser, förslagsvis med en kvantitativ ansats. Vidare har intervjupersonerna talat om hur privata kvinnojourer kan ha haft andra tillvägagångssätt för att möta våldsutsatta kvinnor under covid-19. Detta eftersom såväl arbetssätt som resurser skiljer sig åt mellan privata och ideella kvinnojourer. Vi menar därför att en jämförande studie hade varit intressant att genomföra för att analysera hur privata och ideella kvinnojourer skiljer sig åt i arbetet under covid-19. En del intervjupersoner har även reflekterat kring hur kvinnojourer alltmer bedriver socialtjänst. Det hade således även varit intressant i framtida forskning att undersöka hur professionaliseringen av kvinnojourer kan ha påverkat arbetet att stötta våldsutsatta kvinnor under covid-19.

Referenser

Berkhout, Suze G & Richardson, Lisa (2020). Identity, politics, and the pandemic: Why is COVID-19 a disaster for feminism(s)? Switzerland: Springer Nature Switzerland AG

Braun, Virginia. & Clarke, Victoria. (2006) *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology*, 3 (2). pp.77-101. ISSN 1478-0887

Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3 Stockholm: Liber

Connor, Jade, Madhavan, Sarina, Mokashi, Mugdha, Amanuel, Hanna, Johnson, Natasha R., Pace, Lydia E., & Bartz, Deborah (2020). Health risks and outcomes that disproportionately affect women during the Covid-19 pandemic: A review. *Social Science & Medicine*, 113364.

Eduards, Maud (2002). *Förbjuden handling om kvinnors organisering och feministisk teori*. Enskede: TPB

Enander, Viveka (2008) *Women leaving violent men: Crossroads of emotion, cognition and action*. Avhandling. Göteborg: Göteborgs universitet

Enander, Viveka, Holmberg, Carin & Lindgren, Anne-Li (2013). *Att följa med samtiden: kvinnojourer i förändring*. Stockholm: Atlas

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer

Heimer, Gun M., Björck, Annika & Kunosson, Chrystal (red.) (2014). *Våldsutsatta kvinnor: samhällets ansvar*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Helmersson, Sara (2017). *Mellan system och behandling: omförhandlingar inom ett förändrat stödfält för våldsutsatta kvinnor*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2017

Hermansson, Klara, Scheffer Lindgren, Maria & Tengström, Anders (2011). *Beskrivning och utvärdering av ideella kvinnojourer*. FORUM (forskningscentrum för psykosocial hälsa). Stockholm: Karolinska institutet

- Holmberg, Carin & Enander, Viveka (2011). *Varför går hon?: om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Isdal, Per (2001). *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia
- Lundgren, Eva (2004). *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS)
- Nilsson, Gabriella. (2009). *Könsmakt eller häxjakt? Antagonistiska föreställningar om mäns våld mot kvinnor*. Institutionen för kulturvetenskaper, Lunds universitet.
Doktorsavhandling.
- Nilsson, Gabriella & Lövkrona, Inger (2016). *Våldets kön: kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. Upplaga 2 Lund: Studentlitteratur
- O'Brien, Melanie. och Tolosa, Ximena (2016). *The effect of the 2014 West Africa Ebola virus disease epidemic on multi-level violence against women*. Australia: Emerald Group Publishing.
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Skr. 2007/08:39. Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.
- Socialstyrelsen (2016) *Våld: Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Yin, Robert K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Hemsidor

- BRÅ (2020) *Våld i nära relationer*. [<https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/vald-i-nara-relationer.html>]. Hämtad: 2020-11-01].
- Folkhälsomyndigheten (2020) *Veckorapport om Covid-19, vecka 44*. [<https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/statistik->

uppföljning/smittsamma-sjukdomar/veckorapporter-covid-19/2020/covid-19-veckorapport-vecka-44-final.pdf. Hämtad: 2020-10-30].

Folkhälsomyndigheten (2020) *Om sjukdomen och smittspridning*.

[<https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/om-sjukdomen-och-smittspridning/>. Hämtad: 2020-10-28].

Institutet för språk och folkminnen (2020) *Coronavirus, Covid-19 eller SARS-CoV-2?*

[<https://www.isof.se/sprak/sprakradgivning/aktuellt-sprakrad/granskade-rad/2020-02-26-coronavirus-covid-19-eller-sars-cov-2.html>. Hämtad: 2020-11-01].

Jämställdhetsmyndigheten (2020) *Coronapandemin ökar risken för våld mot kvinnor och barn*.

[<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/nyhet/coronapandemin-okar-risken-for-vald-mot-kvinnor-och-barn>. 2020-10-28].

Nationellt centrum för kvinnofrid (2020) *Kvinnofridens verksamhet*.

[<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/kommunernas-kvinnofridsarbete/kvinnofridens-verksamhet/> 2020-10-28].

Regeringskansliet (2020) *Nu stärks civilsamhällets insatser för samhällets mest utsatta med 100 miljoner kronor*.

[<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/06/nu-starks-civilsamhallets-insatser-for-samhallets-mest-utsatta-med-100-miljoner-kronor/> 2020-10-15].

SCB (2020) *Yrken I Sverige*. [<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/yrken-i-sverige/> 2020-11-23].

Socialstyrelsen (2020) *Våld i nära relationer*. [<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/> Hämtad: 2020-10-28].

United nations (1993) *Declaration on the Elimination of Violence against Women*.

[https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/48/104. Hämtad: 2020-10-15].

World Health Organization (2020) *Coronavirus disease (COVID-19)*.

[https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200418-sitrep-89-covid-19.pdf?sfvrsn=3643dd38_2. Hämtad: 2020-10-20]

Bilaga 1: Intervjuguide

Bakgrund

Kan du berätta lite kort om dig själv?

Följdfrågor: Namn, ålder och yrkestitel

Hur skulle du beskriva din yrkesmässiga bakgrund?

Kan du berätta lite kort om er verksamhet?

Hur ser dina arbetsuppgifter ut på kvinnojouren?

Kvinnors påverkan under Covid-19

Hur skulle du beskriva er målgrupp?

Hur skulle du beskriva den utsatthet som kvinnorna befinner sig i?

Upplever du att kvinnors utsatthet har påverkats av covid-19? Kan du ge exempel?

Följdfrågor:

- Har du någon uppfattning om det är fler eller färre kvinnor som kontaktar er nu kontra hur det var före pandemin?

- Har du någon uppfattning om social distansering och isolering har påverkat i vilken omfattning kvinnor utsätts för våld och möjlighet att söka stöd?

Upplever du att covid-19 har påverkat verksamheten, och i så fall på vilket sätt?

Upplever du att ni har behövt förändra arbetssätt i verksamheten som en följd av covid-19? Kan du ge ett exempel?

Hur skulle du beskriva de största utmaningarna i er verksamhet till följd av covid-19?

Upplever du att covid-19 och dess påverkan på er verksamhet även har påverkat kvinnorna som söker stöd hos er? I så fall, på vilket sätt?

Personalens möjlighet att stötta kvinnorna

Upplever du att covid-19 har påverkat din möjlighet att stötta kvinnor som blir utsatta för våld?

Hur har covid-19 påverkat era möjligheter att stötta de kvinnorna som fortfarande är kvar i relationen. Ge gärna konkreta exempel

Hur har covid-19 kommit att påverka era möjligheter att stötta de kvinnorna som håller på att lämna mannen? Ge gärna konkreta exempel

Hur har covid-19 kommit att påverka era möjligheter att stötta kvinnorna på längre sikt, efter att de lämnat mannen? Ge gärna konkreta exempel

Övrigt

Finns det någonting du vill tillägga?

Hur har det varit att bli intervjuad idag? Tror du att det varit annorlunda om vi möts personligen/digitalt?

Bilaga 2: Informationsbrev

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hej,

Våra namn är Julia Emnell och Matilda Olofsson och vi studerar på Socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vi skriver en kandidatuppsats om hur personalen på kvinnojourer upplever att våldsutsatta kvinnor har påverkats av covid-19 samt hur covid-19 har påverkat personalens förmåga och möjligheter att stötta våldsutsatta kvinnor.

Vi vill genomföra en intervjustudie med personalen på kvinnojourer i olika delar av Sverige, och du tillfrågas härmed att delta.

Det är frivilligt att medverka i studien och du kan när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering. Intervjuerna kommer genomföras digitalt alternativt på din arbetsplats eller en annan avskild plats som du väljer, under förutsättning att detta inte är allt för långt ifrån Göteborg. Vid fysiskt möte ska intervjun genomföras på ett sätt som följer folkhälsomyndighetens rekommendationer. Intervjuerna beräknas ta 30-60 minuter. Intervjun kommer att spelas in och skrivs ut i text.

Den information som du lämnar kommer behandlas säkert och förvaras inlåst så att ingen obehörig kommer få ta del av den. Ditt deltagande kommer vara anonymt och redovisningen av resultatet sker så att ingen individ kan identifieras. Resultatet kommer presenteras i själva uppsatsen samt form av en muntlig presentation till andra studerande. När studien är färdig och godkänd kommer ett exemplar arkiveras vid Göteborgs Universitet. Inspelningarna och den utskrivna texten kommer förstöras när uppsatsen är godkänd. Du kommer ha möjlighet att ta del av uppsatsen genom att få en kopia av arbetet, vilket vi gärna skickar dig.

Forskningshuvudman är Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.
Handledare är Viveka Enander, Fil. dr i socialt arbete samt universitetslektor.
Ansvariga för att genomföra studien är Julia Emnell och Matilda Olofsson, studenter
på Socionomprogrammet på Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs
universitet.

Med vänliga hälsningar,

Julia Emnell

Student

gusemnju@student.gu.se

0737-165130

Matilda Olofsson

Student

gusolomat@student.gu.se

0768-235619

Kontaktuppgifter handledare:

Viveka Enander

viveka.enander@socwork.gu.se